

**PRIROČNIK ZA ŽRTVE IN
STROKOVNJAKE**

**PROJEKT DAPHNE 04-1/091/W
NAČINI SOOČANJA ŽENSK Z
ZALEZOVANJEM**

Ta priročnik je eden izmed rezultatov Daphne projekta, imenovanega “ Načini soočanja žensk z zalezovanjem”, ki ga je financirala Evropska komisija. Temeljni namen projekta je izboljšati sistem odzivanja za podporo in zaščito žrtev zalezovanja, s tem da se tako žrtve kot strokovnjake seznanijo z obstoječimi načini reševanja žrtvinih prošelj po pomoči. Še posebej je ta projekt usmerjen v zagotavljanje več informacij in preventivnih instrumentov ter ustreznih oblik intervencije v procesu podpore žrtvi, ko ta išče pomoč.

Ta projekt je zajel šest Evropskih držav:

UNIVERSITÀ DI MODENA E REGGIO EMILIA

Sodelujoči:

Salvatore Luberto

Giovanna Laura De Fazio

Gian Maria Galeazzi

Italija

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Sodelujoči:

Jan H. Kamphuis

Paul Emmelkamp

Nizozemska

NORTH LONDON FORENSIC SERVICE

Sodelujoči:

David V. James

Frank Farnham

Louise Preston

Velika Britanija

UNIVERZA V MARIBORU, FAKULTETA ZA POLICIJSKO-VARNOSTNE VEDE

Sodelujoči:

Gorazd Meško

Aleš Bučar

Peter Umek

Igor Areh
Sonja Kotnik
Urša Kos
Slovenija

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Sodelujoči:
Geert Vervaeke
Anne Groenen
Belgija

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Sodelujoči:
Marcelo F. Aebi
Marayca Aebi
Španija

REGIONE EMILIA ROMAGNA

Sodelujoči:
Direzione Generale Sanità e Politiche Sociali
Servizio Salute Mentale e
Assistenza Sanitaria nelle Carceri
Assessorato alla Sanità

PROVINCIA DI MODENA

Sodelujoči:
Area Formazione, Istruzione, Lavoro e Politiche Sociali,
Unità Politiche sociali e delle Famiglie,
Associazionismo Volontariato, e Immigrazione.
Amministrazione Provinciale di Modena

AZIENDA SANITARIA LOCALE MO (A.USL-MO)

Sodelujoči:
Dipartimento di Salute Mentale

Modena – Italija

COMUNE DI MODENA

Sodelujoči:

Assessorato alle Politiche per la Salute.

ASSOCIAZIONE GRUPPO DONNE E GIUSTIZIA (UDI)

ASSOCIAZIONE DIFFERENZA MATERNITÀ (UDI RETE)

ASSOCIAZIONE UNIONE DONNE ITALIANE (UDI RETE)

Kazalo:

1. Kaj je zalezovanje	6
2. Kakšen tip zalezovalca vas zalezuje	8
3. Kako pogosto je zalezovanje	11
3.1 Pregledne študije o žrtvah kriminalitete	12
3.2 Uradne kriminalitetne statistike	14
4. Psihične posledice zalezovanja	19
5. Druge posledice zalezovanja	21
6. Zakonodaja in zalezovanje	21
7. Iskanje in nudenje pomoči	32
8. Uporabne informacije za zdravnike splošne prakse	42
9. Uporabne informacije za policijo	44
10. Ali ste zalezovalec	47
11. Uporabne informacije za žrtve	48
12. Uporabne informacije za tiste, ki nudijo pomoč	58

1. KAJ JE ZALEZOVANJE?

Izraz “zalezovanje” ali “stalking” označuje neželene vdore, vmešavanja ene osebe v življenje druge. Za zalezovanje je značilno, da so vdori ali nadlegovanja ponavljajoči in da v žrtvi vzbujajo strah ali zaskrbljenost.

Neželeni vdori ali motnje se lahko pojavljajo v treh glavnih oblikah: nezaželena komunikacija, fizično vsiljevanje in vmešavanje v storitve ali usluge:

- 1) *Nezaželena komunikacija* se navadno odvija s primarno žrtvijo zalezovanja, lahko pa se pojavlja tudi v obliki groženj ali neprijetnih kontaktov z žrtvino družino, prijatelji ali delodajalci. Najpogostejši obliki komunikacije sta pisma in telefonski klici, zalezovalci pa puščajo tudi sporočila, zataknjena za brisalce avta, pisna sporočila in elektronska sporočila.
- 2) *Nezaželeno fizično vsiljevanje* se nanaša na vedenje, ki zalezovalcu omogoči, da se žrtvi čimbolj približa. Sem spada zasledovanje žrtve, trkanje na vrata žrtvinega doma, čakanje na kraju, kjer se bo žrtev zagotovo pojavila ali udeleževanje prireditve, za katere storilec ve, da se jih bo žrtev udeležila.
- 3) *Nezaželeno vmešavanje v storitve ali usluge* zadeva naročanje ali odpovedovanje storitev v žrtvinem imenu, z namenom, da se žrtev prestraši ali se ji povzroči skrb. Tipična oblika je naročanje hrana na dom, ki se jo žrtvi dostavi na dom v poznih večernih urah, ali odpovedovanje storitev kot sta elektrika ali bančna kartica, brez žrtvine vednosti.

Kdo zalezuje in zakaj?

- Ljudi lahko zalezujejo bivši partnerji, bežni znanci, sodelavci in popolni neznanci.
- Bivši partnerji so najbolj pogosti zalezovalci. Njihov motiv je bodisi želja po ponovni vzpostavitvi razmerja z bivšim partnerjem, bodisi maščevanje zaradi zavrnitve ali oboje hkrati. Partnerji, ki so po naravi oblastni ali ljubosumni, najpogosteje pričnejo z zalezovalskim vedenjem, čeprav tudi nekateri posamezniki, ki so naivni ali imajo težave v navezovanju stikov, ravno tako lahko pričnejo z zalezovanjem.

- Nekateri znanci ali celo neznanci lahko zalezujejo z namenom navezati intimen odnos z žrtvijo, s katero takšnega odnosa prej niso imeli. Del takšnih zalezovalcev predstavljajo posamezniki, ki so nesposobni na normalen način vzpostaviti odnos z drugo osebo. Drugi lahko trpijo za duševno motnjo, zaradi katere so trdno prepričani, da odnos med njimi in žrtvijo bodisi že obstoji bodisi je usojeno, da še bo, čeravno dokazi govorijo nasprotno.
- Nekateri znanci ali neznanci lahko zalezujejo zaradi maščevanja zaradi resnične ali namišljene razžalitve ali krivice.
- Nekateri neznanci zalezujejo žrtev zgolj zato, da bi jo kasneje lahko spolno napadli. Tak tip zalezovalca je redek in žrtev se večkrat ne zaveda, da jo zalezujejo.

Kaj loči zalezovanje od “normalnega” vedenja?

- Kadar poskušajo vzpostaviti odnos, večina ljudi potem, ko jih druga oseba večkrat zavrne, spozna, da le-ta ni zainteresirana zanje. Če bi po zavrnitvi nadaljevali, bi pomenilo, da so pričeli z zalezovanjem.
- Ko se razmerje konča, je povsem normalno, da je zavrnjena oseba izredno razburjena. Pogostokrat zavrnjeni partner reagira tako, da poskuša ponovno vzpostaviti kontakt ali prosi bivšega partnerja/ partnerko za še eno priložnost. Raziskave kažejo, da se v roku dveh tednov po koncu zveze, večina posameznikov, sicer nerado, sprijazni z dejstvom, da je razmerja konec. Vsakršni poskusi komunikacije in nadlegovanj po preteku tega časa, se, v kolikor prejemnik jasno pokaže, da si tega ne želi, štejejo za zalezovanje.
- Zalezovanje je vedenje, katerega primarni cilj ali le stranski učinek je, da v žrtvi vzbudi stisko ali celo strah. To je tisto, kar ga loči od normalnih človeških interakcij.
- Ena izmed lastnosti zalezovanja je, da lahko traja zelo dolgo – mesece, leta ali celo desetletja. To vsekakor ni normalno vedenje.

Kakšne so nevarnosti zalezovanja?

- Življenje žrtev zalezovanja je lahko težavno, saj se nekatere žrtve bojijo iti v javnost, so nesposobne opravljati svoje delo, sklepati nova poznanstva, prijateljstva ali normalno živeti in delovati.
- Raziskave so pokazale, da veliko žrtev zaradi zalezovanja trpi za občutki strahu, stiske, depresijo ali potravmatsko stresno motnjo.
- Obstaja tudi manjša nevarnost nasilja zalezovalca nad žrtvijo. To se pogosteje zgodi v primerih, kadar je zalezovalec bivši intimni partner.
- Čeprav je večji del pozornosti namenjen posledicam zalezovanja, ki jih utrpijo žrtve, si je potrebno zapomniti, da so lahko posledice enako uničujoče tudi za storilce in da so nekateri zalezovalci resno duševno moteni, zaradi česar potrebujejo zdravljenje.

Kaj storiti, če mislite, da ste žrtev zalezovanja?

- Če mislite, da vas zalezujejo, je pomembno, da kaj storite v zvezi s tem. Napotki kako ravnati in kje poiskati pomoč, so navedeni v nadaljevanju.

2. KAKŠEN TIP ZALEZOVALCA VAS ZALEZUJE?

Termin zalezovanje zajema celo vrsto vedenj, razlogi za takšno vedenje so lahko različni. Tako lahko zalezovalci poskušajo navezati posebno razmerje z žrtvijo, iščejo spolno zadovoljitev, poskušajo ponovno oživeti že končano intimno razmerje, se hočejo maščevati osebi, ki jim je po njihovo storila krivico, lahko pa je zalezovanje tudi uvod v spolni napad na žrtev. Zato ne moremo govoriti le o enem "tipičnem zalezovalcu", obstaja vrsta različnih tipov zalezovalcev. V nadaljevanju je opisanih nekaj primerov različnih tipov zalezovalcev.

Mary, 30-letna ženska, ki živi sama v majhnem stanovanju in je zaposlena kot strojepiska, te prosi za pomoč. Zelo je zaskrbljena saj ji je njen bivši partner Fred, s katerim sta se razšla

pred tremi meseci, v preteklih nekaj tednih pustil precej telefonskih sporočil. V njih jo prosi naj se z njim sestane, da bi se “pogovorila o njunem odnosu.” Odločila se je, da ga ne bo poklicala, saj z njim ni več želela imeti opravka. Prvih nekaj sporočil je bilo še prijateljskih, zadnja pa so bila vse bolj jezna in nestrpna. Fred vztraja, da sta še vedno par in sporočila so vsebovala polno groženj. Mary je hkrati ugotovila, da je Fred v njeno čast naredil spletno stran, na kateri je objavil njene precej nazorne in intimne slike, skupaj s komentarjem o tem, kako sta skupaj preživela “čudovite čase.” Naslov spletne strani je poslal številnim Maryinim prijateljem in kolegom.

Ann, mlada psihoterapevtka pride k vam po pomoč. Skrbi jo zaradi nedavnih dogodkov in je očitno v stresni situaciji. Potem, ko je pred tremi meseci zaključila s terapijo, je pacient z imenom Alen, pričel s ponavljajočo nezaželeno komunikacijo. Sprva jo je klicaril v službo in ji puščal sporočila. Pred mesecem jo je pričel večkrat na noč klicati tudi na domačo telefonsko številko. Ni vedela, kje jo je uspel dobiti in postalo jo je strah. Ni več želela govoriti z njim, zato je vse klice preusmerila na telefonsko tajnico. Zadnja dva tedna se je Alen zadrževal na pločniku pred njeno hišo in ji na avtu puščal vse bolj jasna sporočila, med katerimi nekatera zelo nazorna prikazujejo spolna dejanja, za katera je dejal, da bi jih rad poizkusil z njo. Prestrašena se je preselila k svoji sestri, v upanju, da se ga bo tako znebila, vendar jo je že v treh dneh izsledil in sedaj postopa okrog sestrinega stanovanja.

Viktorija, predavateljica bolniške nege, pride k vam po pomoč. Skrbi jo zaradi nedavnih dogodkov in je v očitno stresni situaciji. Leto prej, jo je mlad moški po imenu Trevor, eden njenih študentov, vsake toliko časa obiskal po koncu predavanj. Vprašanja, ki jih je postavljaj, so bila nepomembna in postal ji je zoprn. Nekega dne, ko je zapuščala univerzo, je Trevor skočil v njen avto in ji povedal, da se želi z njo poročiti. Povedala mu je, da je sicer polaskana, vendar že ima moža. Odgovoril je, da ji ne verjame. Pričel ji je telefonirati domov in odložil vsakokrat, ko se je oglasil njen mož. Spremenila je telefonsko številko, vendar je po nekaj tednih Trevor ponovno začel klicati. Bilo jo je strah in odložila je vsakokrat, ko se je izkazalo, da ji telefonira on. Isti dan, ko se je obrnila k vam po pomoč, je Trevor prišel na njen dom in zahteval, da ga spusti v hišo. Ko je odklonila, je pričel kričati in vzbujati pozornost mimoidočih.

Strokovnjaki, ki proučujejo zalezovanje, delijo zalezovalce v različne skupine (tipe), glede na naravo njihovega predhodnega odnosa z žrtvijo, po motivih zaradi katerega storilec prične in

nadaljuje z zalezovanjem ter glede na to, ali storilec kaže znake kakršnekoli duševne bolezni itd. Tipologije lahko pomagajo pri razvoju najbolj učinkovitih načinov obravnave zalezovalcev ter pri oceni tveganja za fizično nasilja zalezovalca nad žrtvijo.

Tipologija, ki je nastala s pomočjo faktorске analize in temelji na vzorcu 168 zalezovalcev, je nastala v specialistični kliniki za duševne bolezni v Avstraliji, njeni avtorji pa so Mullen, Pathé in Purcell.¹ Tipologija deli zalezovalce na 5 tipov:

- 1) Prvi tip zalezovalca je zavrnjeni zalezovalec (ang. rejected stalker). Žrtev in zalezovalec sta imela tesno razmerje, največkrat gre za nekdanja intimna partnerja. Motiva zalezovalca sta bodisi skušati žrtev prisiliti v ponovno razmerje bodisi se ji maščevati za zavrnitev. Ta tip velja za enega najbolj vztrajnih in vsiljivih zalezovalcev. Zalezovanje je za zalezovalca način nadaljevanja odnosa, v katerem je, kljub močni jezi, ki jo čuti do »ljubljene osebe«, ujet. Zgodovina medpartnerske zlorabe v odnosu in nasilje po koncu odnosa nista izjemi. Za del teh zalezovalcev so značilne značajske anomalije, odvisnostne, narcisistične in paranoidne poteze ter/ali zloraba substanc. Pri tej skupini zalezovalcev je lahko psihiatrična pomoč učinkovita. Potrebujejo pomoč pri učenju, kako izpustiti izgubljenega partnerja ter pri pridobivanju novih, socialno sprejemljivih oblik sprostitve napetosti. Če so odvisniki od različnih substanc, se jim pomaga tudi pri tem.
- 2) Iskalec intimnosti (ang. intimacy seeker) je drugi tip zalezovalca, pri katerem je cilj zalezovanja vzpostavitev intimnega odnosa z osebo, ki je objekt njegove naklonjenosti ali za katero je prepričan, da ga ljubi. V pristopih k žrtvi je zelo vztrajen. Verjame, da se bo žrtev vanj zaljubila, če se bo resnično potrudil. Le pri dolgotrajnejšem zalezovanju obstaja verjetnost nasilja. Običajno gre za posameznika, ki ni imel nobenega predhodnega odnosa z žrtvijo in je po pravilu osamljen. Pri njem/njen so lahko prisotne različne duševne motnje, npr. shizofrenija, narcisistična osebnostna motnja ali erotomanične blodnje. Obravnava naj bi bilo usmerjena v duševno motnjo, ki je osnova zalezovanja. Sodne sankcije običajno niso učinkovite, saj gre pri tem zanj/zanjo bolj za preizkus njegove/njene predanosti žrtvi kot pa za kazen.

¹ P.E. MULLEN, M. PATHÉ and R.P. PURCELL, *Stalkers and their victims*, Cambridge, University Press, 2000, 79-156.

- 3) Naslednji tip je nesposobni snubec (ang. incompetent suitor). Motiv zalezovanja je napeljati žrtev k vzpostavitvi romantičnega odnosa z zalezovalcem. Ni sposoben vzpostaviti odnosa, hkrati pa ne more ali noče sprejeti zavrnitve. Včasih zalezuje več oseb hkrati ali pa si po neuspehu z eno žrtvijo hitro poišče drugo. Zalezovalec lahko postane nasilen takrat, ko se žrtev upira. Psihiatrična pomoč je usmerjena v razvoj ustreznih socialnih veščin, občutka empatije pri storilcu ter obravnavo različnih duševnih motenj.
- 4) Zamerljivega zalezovalca (ang. resentful stalker) motivira želja po tem, da žrtev prestraši in ji povzroči stisko. Zalezovalec sebe dojema kot žrtev, ki se mora braniti pred tistimi, ki mu povzročajo stisko in je prepričan, da je njegovo vedenje upravičeno. Ti storilci žrtve dojemajo kot osebe, ki so ga v preteklosti nadlegovale in poniževale. Izbira žrtve je bolj ali manj slučajna. Včasih postane zalezovalec tudi nasilen. Med takimi zalezovalci najdemo osebe s paranoidno osebnostno motnjo, shizofrenijo in blodnjave motnje. Ta tip zalezovalca je v marsičem podoben kverulantom, patološko in nenormalno vztrajnim tožnikom ali pritoževalcem. Obravnava tega tipa zalezovalca otežuje storilčev občutek lastne pravičnosti, kreposti. Ker navadno znajo oceniti kaj je v njihovo dobro, so kazenske sankcije v zgodnjih fazah zalezovanja lahko uspešne. Intervencija je otežena takrat, ko sami sebe pojmujejo kot zelo pravične oziroma upravičene do takšnega ravnanja.
- 5) Cilj plenilskega zalezovalca (ang. predatory stalker) je spolni napad. Ta tip storilca odraža širok spekter vedenj. Zalezovalec je spolno obseden z žrtvijo. Šele na koncu zalezovanja storilec postane nasilen. Ta tip zalezovalca je redek, storilec pa je vselej moški. Zanje so značilne težave z občutkom samoučinkovitosti, motenost v socialnih ter spolnih razmerjih z drugimi. Terapija mora biti usmerjena na to problematiko, kombinira pa naj se s pravnimi sankcijami.

3. KAKO POGOSTO JE ZALEZOVANJE?

Obstojata dve vrsti podatkov za ocenjevanje, kako pogosta je izkušnja zalezovanja: ankete žrtev in uradne kriminalitetne statistike. Oba vira ponujata različno sliko o pogostosti (prevalenci) zalezovanja (prevalenca pomeni število primerov, ki se pojavijo v populaciji v

določenem časovnem obdobju). Uradne kriminalne statistike je mogoče razdeliti na dva tipa: policijske statistike in sodne statistike. Policijske statistike vsebujejo vse kršitve zakona, ki so policiji prijavljene, oziroma ki jih policija sama odkrije. Sodne statistike pa so odraz nadaljnjih sodnih obravnav prijavljenih kršitev² ali števila sodnih postopkov/obsodb storilcev (odvisno od zakonodaje države, v kateri živite).

3.1 Pregledne študije o žrtvah kriminalitete

Naslednji podatki so dobljeni z anketiranjem žrtev zalezovanja:

- Ameriška študija o spolni viktimizaciji študentk (National College Women Sexual Victimization study – NCWSV)³ v ZDA: v jeseni leta 1996 so s telefonsko anketo zbrali podatke na naključno izbranem vzorcu 4446 študentk, ki so obiskovale dvo ali štiri letni program na kolidžu ali univerzi. Vse vključene v anketo so vprašali, ali jih je, odkar se je jeseni leta 1996 pričelo šolsko leto, kdorkoli – neznanec ali bivši fant – ponavljajoče zasledoval, opazoval, jim telefoniral, pisal, pošiljal elektronska sporočila ali je z njimi komuniciral na kakršenkoli drug način, ki se jim je zdel obsesiven in jih je bilo zaradi tega strah oziroma jih je skrbelo za lastno varnost. Anketa je pokazala, da je zalezovanje doživelo 13,1 % študentk (156,5 od 1000) in v približno 17% primerov so žrtve zalezovalca prijavile policiji.
- Leta 2001 je bila v Britaniji izvedena Nacionalna pregledna študija o kriminaliteti (British crime survey –BCS)⁴, ki je zajela reprezentativni vzorec 22463 žensk in moških, starih med 16 in 59 let, ki so izpolnjevali poseben vprašalnik o zalezovanju (computerised self-completion questionnaire). Zalezovanje je bilo definirano kot “proces, ki vključuje dva ali več primerov nadlegovanja, ki sprožijo strah ali stisko; gre za tri oblike nadlegovanj: telefonski klici ali pisma; postopanje okoli doma ali mesta zaposlitve; poškodovanje lastnine.” Študija je pokazala, da je bilo 8% žensk v preteklem letu žrtev zalezovanja; 19% žensk je bilo žrtev zalezovanja enkrat v njihovem življenju. V približno 33% primerov, kjer je bila žrtev ženska, je ta prijavila zalezovanje policiji.

² J. GOETHALS, Bronnen van het criminologisch onderzoek, Leuven, Acco, 2003, 70-80.

³ <http://www.ncjrs.org/pdffiles1/nij/182369.pdf>

⁴ www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs04/hors276.pdf

- V ZDA je bila leta 1995 izvedena Ameriška študija o nasilju nad ženskami (National Violence Against Women Survey – NVAWS)⁵. V telefonskih intervjujih je sodelovalo 8000 žensk in 8000 moških (reprezentativni vzorec). V raziskavi so zalezovanje opredelili kot vedenje do določene osebe, ki vključuje ponavljajočo vizualno ali fizično neposredno bližino, neželjeno komunikacijo ali ustne in pisne grožnje, ali kombinacijo navedenega in bi pri tej osebi zbudilo strah. S študijo so ugotovili, da je 8.1% vprašanih žensk že doživelo zalezovanje v dosedanem življenju in da je bilo žrtev zalezovanja 1% žensk v preteklem letu. Približno 55% žensk je dogodek prijavilo policiji.

Metodološki komentar interpretacije preglednih študij o žrtvah kriminalitete

Primerjava rezultatov raziskav je težka, ker je zalezovanje v raziskavah različno opredeljeno⁶. Tako ima širša opredelitev zalezovanja⁷ za posledico višjo stopnjo pogostosti kot ožja opredelitev⁸. Drugi metodološki problem je tudi struktura raziskovalnega vzorca. Veliko raziskav je usmerjenih v specifično ciljno skupino, na primer ženske ali študentke. Rezultati takih raziskav veljajo torej le za ciljno skupino in posplošitve ugotovitev na celotno populacijo ne veljajo ali niso mogoče. Nadaljnje vprašanje je, ali je proces zbiranja podatkov (poštna anketa, telefonska anketa, osebni intervju⁹, vprašalnik na svetovnem spletu) vplival na stopnjo udeležbe v raziskavi in s tem na ugotovljeno pogostost. Zadnji metodološki komentar zadeva časovno obdobje, upoštevano v raziskavi. Nekatere raziskave analizirajo pogostost zalezovanja v celotnem življenju sodelujočega v raziskavi, medtem ko druge raziskujejo specifično obdobje ali pa oboje hkrati. Jasno je, da bo stopnja razširjenosti zalezovanja višja pri raziskavah, ki so upoštevale obdobje celotnega življenja kot pa pri tistih, ki so ugotavljale

⁵ P. TJADEN en N. THOENNES, Stalking in America: Findings from the national violence against women survey

⁶ K.E. DAVIS en I.H. FRIEZE "Research on stalking: What do we know and where do we go?", *Violence and Victims* 2000, 473-487.

⁷ B.H. SPITZBERG en W.R. CUPACH, "What mad pursuit? Obsessive relational intrusion and stalking related phenomena", *Aggression and Violent Behaviour* 2003, 352.

⁸ H. DRESSING, C. KUEHNER en P. GRASS, "Lifetime prevalence and impact of stalking in a European population. Epidemiological data from a middle-sized German city", *British Journal of Psychiatry* 2005, 168-172.

⁹ J.H. KAMPHUIS en P.M.G. EMMELKAMP, "Stalking – A contemporary challenge for forensic psychiatry", *British Journal of Psychiatry* 2000, 206-209.

razširjenost zalezovanja le za obdobje zadnjih dvanajstih mesecev.

3.2 Uradne kriminalitetne statistike

Večina držav vodi tako sodne kot policijske statistike, zato so primerjave pogostosti zalezovanja mogoče. Vendar pa je pri interpretaciji uradnih kriminalitetnih statistik potrebna previdnost. Prvič, policijske statistike so prej odraz policijske aktivnosti kot pa dejanskega števila izvršenih kaznivih dejanj. Zavedati se je namreč treba, da niso vsa storjena kazniva dejanja odkrita ali prijavljena, niti da so vsa odkrita in prijavljena kazniva dejanja tudi registrirana. Drugič, sodne statistike niso nujno celostne in reprezentativne, saj so primeri na sodišču pogostokrat opuščeni, hkrati pa te statistike upoštevajo predvsem izrečene obsodbe in ne število domnevnih kaznivih dejanj¹⁰.

Belgija (1999-2003)

Ni razpoložljivih policijskih statistik, saj v Belgijski uradni statistiki koncept »spolnega nadlegovanja« zdužuje dva različna pojavi: spolno nadlegovanje (fizični napad) in »zalezovanje« (psihološka oblika napada). Logično bi bilo, da bi bil spolno nadlegovanje (fizični napad) uvrščen v kategorijo »Nespodobnega napada«, medtem ko »zalezovanje (psihološki napad)« sodi v kategorijo »Kršitve drugih moralnih vrednot in čustev.«

Statistike obsodb so na voljo od leta 1999 dalje:

Tabela 1: Obsodbe zaradi »belaging« v Belgiji za obdobje 1999-2003

1999	2000	2001	2002	2003
10	87	189	233	308

Vir: Zvezno ministrstvo za pravosodje

V Belgiji je število obsodb zaradi zalezovanja naraslo iz 10 v letu 1999 na 308 v letu 2003. Poleg tega je delež zalezovalcev v skupnem številu obsodb narasel iz 0.01% od 131 788 v letu 1999, na 0.23% od 125 534 v letu 2003¹¹.

¹⁰ J. GOETHALS, *Inleiding tot het criminologisch onderzoek*, Leuven, Acco, 2003, 105-108

¹¹ <http://www.dsb-spc.be/productie/index.php/statistieken/528/0/>

Italija

V Italiji ni študij zalezovanja na veljavnih in reprezentativnih vzorcih. Iz raziskav nereprezentativnih skupin je mogoče izpeljati posredne in delne podatke. Raziskava, opravljena na 27 univerzitetnih študentkah, je pokazala 30% pojavnost zalezovanja¹². Druga raziskava je zajela strokovnjake s področja duševnega zdravja in odkrila 11% pojavnost zalezovanja¹³. V tej raziskavi je bilo zajetih 475 strokovnjakov s področja duševnega zdravja, ki so svoje delo opravljali v javnem in zasebnem sektorju na območju italijanske province Modena. Nadaljnje raziskave je opravil Osservatorio Nazionale sullo Stalking (Nacionalni observatorij za zalezovanje) in ugotovil 20% pojavnost zalezovanja (več o tem na spletni strani www.stalking.it). Nacionalni statistični inštitut (Istituto Nazionale di Statistica, ISTAT) trenutno izvaja raziskavo, usmerjeno v ocenjevanje zalezovanja v kontekstu Mednarodne pregledne študije o nasilju nad ženskami (International Violence Against Women Survey- IVAWS). Ugotovitve te raziskave še niso na voljo.

Nizozemska (2001-2003)

Na Nizozemskem ni raziskav o razširjenosti zalezovanja, dostopno pa je število prijavljenih primerov (Onderzoeks – en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie [OBJD]) za vsako leto od uvedbe kaznivega dejanja zalezovanje (čl. 285b Wetboek van Strafrecht). Dostopni so tudi statistični podatki sodnih odločitev.

¹² M. ARAMINI, "Lo stalking: Aspetti psicologici e fenomenologici" Sessualità, diritto e processo a cura di G. Gullotta e S. Pezzati, Giuffrè, Milano, 2002

¹³ G. GALEAZZI, K. ELKINS, P. CURCI, "The stalking of mental health professionals by patients", *Psychiatric Services*, 2, 2005

Tabela 2: Število prijavljenih primerov zalezovanja na Nizozemskem za obdobje 2000-2003

Leto	Št.prijav
2000	68
2001	422
2002	673
2003	917

Vir; Raziskovalni in dokumentacijski center(WODC), Ministrstvo za pravosodje, Nizozemska

Tabela 3: Sodne poravnave za zalezovanje na Nizozemskem za obdobje 2000-2003

Leto	Spoznan za krivega s kaznijo	Oproščen	Opomin, opozorilo
2000	2	0	0
2001	113	0	8
2002	331	11	1
2003	491	19	8

Vir: Raziskovalni in dokumentacijski center (WODC), Ministrstvo za pravosodje, Nizozemska

Približno 600 primerov še ni razrešenih (so prijavljeni vendar še brez odločitve). Na Nizozemskem je (po ocenah WODC) od 20.000 – 200.000 primerov zalezovanja letno.

Slovenija

Na razpolago so samo statistike, ki jih vodi policija, saj je zakon, ki ureja to področje, stopil v veljavo šele 21.7.2006. Prav tako se vzpostavlja tudi sodna statistika, vendar je v tem trenutku še prezgodaj, da bi si lahko pridobili te podatke. Zalezovanje oziroma nadlegovanje se po našem pravu obravnava kot prekršek in ne kot kaznivo dejanje. Ta prekršek je določen v Zakonu o varstvu javnega reda in miru¹⁴ (v nadaljnjem besedilu: ZVJRM) in sicer v prvem odstavku 6. člena, ki opredeljuje, kaj se šteje za nasilno in drzno vedenje. V tem odstavku so

določeni zakonski znaki prekrška, ki vsebinsko gledano pomeni zalezovanje ali nadlegovanje, pa čeprav ta izraza nista izrecno uporabljena.

V prejšnjem zakonu, ki je ravno tako obravnaval problematiko javnega reda in miru, ni bilo vsebin, ki jih opredeljuje sedaj veljavna zakonodaja, kar pomeni, da zalezovanje oziroma nadlegovanje ni bilo opredeljeno v nobenem zakonu niti kot kaznivo dejanje niti kot prekršek. V primeru, da so državljani, ki so bili žrtve takega nadlegovanja oziroma zalezovanja, prijavili na pristojno policijsko enoto taka ravnanja, je policist samo zabeležil, kaj se je občanu zgodilo oziroma kaj se mu je dogajalo ter poročilo o tem dejanju posredoval pristojnemu državnemu tožilcu. Slednji ni reagiral na tako informacijo, saj to ni bilo kaznivo dejanje. V kolikor je kasneje zalezovanje oziroma nadlegovanje prešlo v kaznivo dejanje, pa je to začela obravnavati policija pod nadzorom in s sodelovanjem državnega tožilca. Državni tožilec je namreč po slovenski zakonodaji pristojen za pregon storilcev kaznivih dejanj. Iz povedanega lahko zaključimo, da organi, ki bi bili lahko pristojni, da reagirajo v primerih zalezovanja oziroma nadlegovanja žrtev, tega niso mogli storiti, ker za to niso imeli zakonske podlage vse do 21.7.2006. So pa policisti večinoma svetovali prizadetim osebam, kako bi se bilo najbolje izogibati takim, nezaželenim dejanjem ali pa so se žrtve zatekle po nasvet k drugim, nedržavnim institucijam.

Trenutno imamo na razpolago policijske statistične podatke o prekrških iz prvega odstavka 6. člena omenjenega zakona, ki pa se nanašajo le na območje, ki ga pokriva Policijska uprava Ljubljana..

Tabela:4 Število kršitev za čas od meseca julija do oktobra 2006

ZVJRM 6/1 člen	128
----------------	-----

Vir: GPU RS UIT

Španija

V Španiji je težko najti objavljene raziskave o zalezovanju, za kar obstajata dva glavna

¹⁴ Uradni list RS, št. 70/2006

razloga: prvič, gre za relativno novo tematiko, ki še ni bila natančneje raziskana, drugič, manjka poenotenosti pojmovanja zalezovanja. Pomanjkanje skupnega poimenovanja predstavlja težave pri identificiranju in obravnavanju problema zalezovanja. Možni prevodi besede »zalezovanje« v španščino, so: acoso, acosamiento, acecho ali hostigamiento.

1) Psihologinja Garcia Averasturi iz Las Palmasa je avtorica poročila o zalezovanju, kot posledici prekinitve razmerja. V svojem delu je opravila pregled literature o izvoru tega problema, njegovih simptomih, posledicah, hkrati pa je vključila pomembne izsledke ameriških raziskav o zalezovanju.

<http://www.cop.es/delegaci/palmas/biblio/social/social14.pdf>

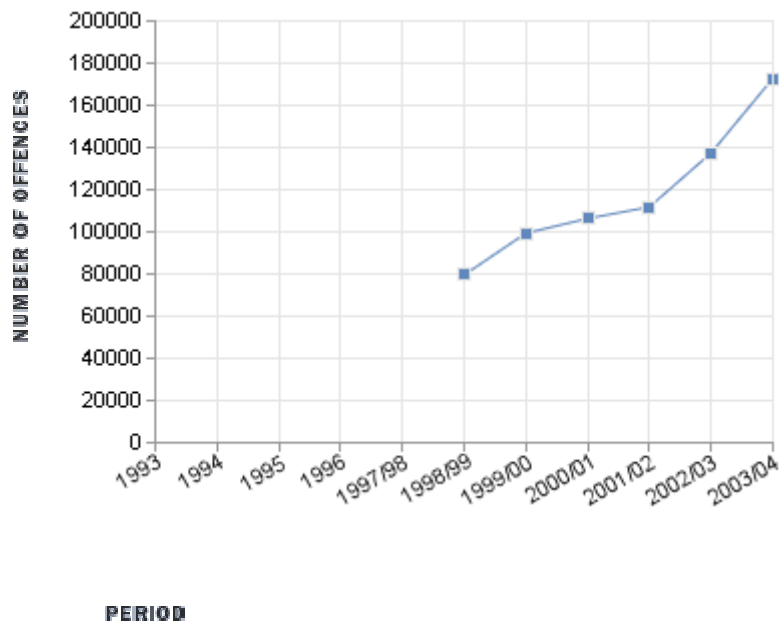
2) Druga oblika zalezovanja, ki postaja vse popularnejša, je t.i. »kibernetsko zalezovanje (cyber stalking)« (v španščini ciberacoso o ciber acercamiento). Natančno poročilo o tej temi, katere avtor je Antonio Chacon Medina z univerze v Granadi (AREA Group) lahko najdete na:

<http://www.ugr.es/~sevimeco/revistaeticanet/Numero%201/Articulos/NUEVACARADEINTERNET.pdf>

Velika Britanija (UK)

V Veliki Britaniji je bil leta 1997 sprejet Zakon o zaščiti pred nadlegovanjem (Protection from Harassment Act) in od leta 1998 se vodijo evidence o številu primerov zalezovanja. Leta 2003/04 je bilo zabeleženih 172 853 primerov, kar kaže 26% povečanje primerov zalezovanja v primerjavi s preteklim letom. Treba je omeniti, da opredelitev »nadlegovanja« po tem zakonu ni enaka raziskovalnim definicijam zalezovanja. Zahteva namreč najmanj dve epizodi vedenja, ki povzročita strah ali stisko.

Graf 1: »Nadlegovanje« - zabeleženi nacionalni kriminalni trend

Vir: Raziskovalno razvojni in statistični urad (CRCSG)

Povzetek

Zalezovanje je pogosto in verjetno vsako leto prizadene približno en odstotek žensk. V tistih evropskih državah, ki imajo zakonodajo s področja zalezovanja, število obsodb zaradi zalezovanja vsako leto narašča.

4. PSIHIČNE POSLEDICE ZALEZOVANJA.

- **Kakšen je vpliv zalezovanja na zdravje žrtve in pojav potravmatske stresne motnje (PTSM)?**

Raziskave v različnih državah so pokazale, da so posledice zalezovanja pogosto hujše osebne težave in tudi psihiatrična simptomatika:

- Pathé in Mullen (1997) sta med žrtvami zalezovanja v Avstraliji odkrila dokaze o hudih depresijah, anksioznosti in travmatski simptomatiki. Z uporabo vprašalnika so raziskovalci ugotovili, da je 37% vprašanih utrpelo potravmatsko stresno motnjo. Potravmatska stresna motnja je skupek simptomov, ki se pojavijo po travmatičnem

dogodku in vključuje podoživljanje travme (v obliki misli, spominov, vsiljivih sanj), pretirano odzivanje in izogibanje dražljajem, ki so povezani z travmatičnim dogodkom.

- Hall (1998) je v ZDA izvedel nacionalno študijo, ki je zajela 145 primerov zalezovanja in ugotovil pomembne negativne osebnostne spremembe kot posledice zalezovanja; povečana previdnost, sumničavost, anksioznost in agresivnost so bile najpogostejše.
- Na Nizozemskem, sta Kamphuis in Emmelkamp (2001) odkrili, da sta skoraj $\frac{2}{3}$ od več kot 200 žrtev zalezovanja poročali o klinično pomembnih duševnih težavah, izmerjenih z vprašalnikom o zdravju (General Health Questionnaire). Nadalje sta ugotovili, da veliko žrtev izkazuje znake, tipične za diagnozo potravmatske stresne motnje. Število simptomov, povezanih s travmatsko izkušnjo, ki sta jih odkrili pri žrtvah zalezovanja, sta primerjali s številom simptomov pri žrtvah drugih psiholoških travm, kot sta avtomobilska nesreča in rop banke.
- Nedavno so Purcell in sodelavci (2005) iz Univerze v Melbournu raziskovali psihološke posledice kratkotrajnega nadlegovanja in dolgotrajnega zalezovanja, ki je navadno trajalo nekaj mesecev. Duševne težave so bile pogostejše med tistimi žrtvami, ki so bile zalezovane dlje kot štirinajst dni. Tretjina teh je trpela za duševnimi motnjami še leto dni potem, ko se je zalezovanje že končalo. Občutek stiske je bil še posebej močan takoj po dogodku, vendar je bil najresnejši takrat, ko je bilo zalezovanje dolgotrajnejše. Približno 10% vprašanih, ki so bili zalezovani, je povedalo, da so razmišljali o samomoru.

Psihične posledice:

- **Depresivnost.**
- **Anksioznost.**
- **Previdnost.**
- **Sumničavost.**
- **Potravmatska stresna motnja.**

5. DRUGE POSLEDICE ZALEZOVANJA.

- **Katere posledice, poleg psihičnih, so pri žrtvah zalezovanja še pogoste?**
 - Veliko žrtev zalezovanja preneha obiskovati svoje prijatelje in sorodnike ter preneha z drugimi socialnimi dejavnostmi.
 - Sprememba telefonske številke in elektronskega naslova sta prej pravilo kot izjema.
 - Ekonomski izdatki zajemajo stroške, povezane s popravili škode, narejene na hiši ali avtu.
 - Stroški, povezani z namestitvijo varnostnega sistema in stroški pravne pomoči ter terapij.
 - V veliko primerih so žrtve primorane spremeniti mesto zaposlitve.
 - Nekatere žrtve se morajo tudi preseliti.
 - V nekaterih primerih zalezovanje vodi v razpad novega razmerja.

V nedavni raziskavi, izvedeni v Nemčiji (Dressing in sodelavci, 2005), je $\frac{3}{4}$ žrtev zalezovanja povedalo, da so zaradi zalezovanja morale spremeniti svoj življenjski stil. Spremeniti so morale telefonsko številko, namestiti telefonsko tajnico, se poslužiti dodatnih varnostnih ukrepov, spremeniti bivališče in spremeniti mesto zaposlitve. Nadalje je skoraj 20% žrtev zaradi posledic zalezovanja morale ostati na bolniškem dopustu.

6. ZAKONODAJA IN ZALEZOVANJE

Ali je zalezovanje nezakonito?

- Zalezovanje ali nadlegovanje je danes nezakonito v večini jurisdikcij angleško-govorečega sveta, vključno z ZDA, Avstralijo, Kanado, Novo Zelandijo in Združenim kraljestvom. Zalezovanje je nezakonito tudi v številnih severno-evropskih državah in, v vse večjem obsegu, tudi v drugih delih sveta.
- V določenih zakonodajah držav, kot sta Anglija in Wales, sta za pregon posameznika zaradi zalezovanja potrebna le dva incidenta neželenega motenja.

- V številnih zakonodajah se zato, da se vedenje šteje za nezakonito, zahteva, da je to takšno, da v žrtvi povzroči stisko ali strah. Vendar pa to ne velja za vse zakonodaje, saj nekatere zgolj zahtevajo, da je naklep takega vedenja zlonameren.
- Tudi v državah, ki sicer nimajo specifične zakonodaje proti zalezovanju, je možno zakonsko preganjati zalezovalce zaradi kršitev drugih zakonov ali zaradi drugih kršitev kazenskega zakonika.
- V številnih državah so na voljo tudi civilnopravni mehanizmi, kot je sodni nalog o prepovedi (na primer, zalezovalec se ne sme približati območju, kjer žrtev živi), ki se lahko uporabijo za zaščito žrtev zalezovanja. Ti ukrepi so s stališča žrtev zelo pomembni, saj zmanjšajo žrtvin strah (vsaj začasno) in dajo žrtvi občutek, da jih policija in sodišča jemljejo resno.

Zakonodaja proti zalezovanju v Belgiji

- V Belgiji je zalezovanje kaznivo dejanje že od leta 1998, vendar zakonodaja v tej državi namesto izraza “zalezovanje”, uporablja izraz »spolno nadlegovanje«.
- Belgijski kazenski zakonik (čl. 442bis) definira zalezovanje na sledeč način:
 » Tisti, ki je nadlegoval osebo, čeprav je vedel ali bi moral vedeti, da bo s svojim vedenjem resno motil mir druge osebe, bo kaznovan z zaporno kaznijo od petnajstih dni do dveh let in z globo v višini 50 do 300 evrov ali z eno izmed teh kazni. Pregon vedenja, opisanega v tem členu, je mogoč le na podlagi prijave s strani osebe, ki trdi, da je nadlegovana.«
 (Čl. 442ter SW)
- Da se neko vedenje pojmuje kot zalezovanje, je dovolj, da takšno vedenje moti mir in tišino druge osebe.
- Drugi zakonski načini soočanja z zalezovanjem so:
 - Civilno pravo: prepoved približevanja

- Zakon iz leta 1991, ki zadeva preoblikovanje nekaterih državnih in ekonomskih inštitucij, kriminalizira nadlegovanje preko telefona. Gre za poseben zakon, ki kaznuje nadlegovanje po telefonu.
- Kazensko pravo (ta izbira kaznivih dejanj je osnovana na različnih referencah v literaturi, in ni nobenega systemskega naštevanja drugih kaznivih dejanj, ki lahko kvalificirajo kot zalezovanje):
 - Členi 510-520: požig.*
 - Členi 528-534: uničenje ali poškodovanje živil, blaga ali druge osebne lastnine/vandalizem.*
 - Členi 538-542: uboj/umor živali.*
 - Členi 550bis-550ter: kazniva dejanja zoper zaupnost, integriteto in dostopnost informacij ter podatkov, ki jih je moč hraniti in posredovati.*
 - Člen 392: umor, namerna povzročitev fizičnih poškodb, mučenje, nečloveško ravnanje in ponižujoče ravnanje.*
 - Členi 398-410: uboj in namerna povzročitev fizičnih poškodb.*
 - Členi 434-442: poskus kratenja posameznikove svobode in nedotakljivosti stanovanja.*
 - Členi 428-430: ugrabitev in skrivanje mladoletnikov.*
 - Členi 461- 472: kraja in izsiljevanje.*
 - Členi 327-337: grožnje, ki se nanašajo na osebo ali lastnino in lažne informacije glede resnih poskusov.*
 - Členi 372-378bis: nespodobni napad in posilstvo.*

Strafwetboek:

Artikel 442bis Sw: “Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft met gevangenisstraf van vijftien dagen tot twee jaar en met een geldboete van 50 euro tot 300 euro of met één van die straffen alleen. Tegen het in dit artikel bedoelde misdrijf kan alleen vervolging worden ingesteld op een klacht van de persoon die beweert te worden belaagd”.

Artt. 510-520: brandstichting.

Artt. 528-534: vernieling of beschadiging van eetwaren; koopwaren of andere roerende eigendommen.

Artt. 538-542: ombrengen van dieren.

Artt. 550bis-550ter: misdrijven tegen de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatica systemen en van de gegevens die daar door middel daarvan worden opgeslagen of overgedragen.

Art. 392: opzettelijk doden, opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, foltering onmenselijke behandeling en ontterende behandeling.

Artt. 398-410: opzettelijke doden, niet doodslag genoemd, en opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel.

Artt. 434-442: aanslag op persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning, gepleegd door bijzondere personen.

Artt. 428-430: ontvoering en verberging van minderjarigen.

Artt. 461-472: diefstal en afpersing.

Artt. 327-337: bedreigingen met een aanslag op personen of op eigendommen en valse inlichtingen betreffende ernstige aanslagen.

Artt. 372-378bis: aanranding op de eerbaarheid en verkrachting.

Zakonodaja proti zalezovanju v Italiji

- V Italiji ni specifičnega zakona o zalezovanju.
- Zalezovalsko vedenje se v kazenskem smislu šteje za pomembno le, ko vključuje situacijo, ki je opisana v 660 členu kazenskega zakonika, pod poglavjem »Nadlegovanje ali motenje oseb.«

Po tej določbi kazenskega zakonika: » Tisti, ki na javnem mestu ali preko telefona, iz nesramnosti ali drugega kaznivega razloga, nadleguje ali moti drugo osebo, se lahko

kaznuje z zaporno kaznijo do šestih mesecev ali z globo do vrednosti milijon lir.«
Vedenje se preganja po uradni dolžnosti.

- Drugi pravni načini odzivanja so povezani z ukrepi, ki niso specifično namenjeni pregonu zalezovanja, ampak drugim kaznivim dejanjem, ki so lahko povezana z njim in so določeni v naslednjih členih kazenskega zakonika:
 - 594. člen kazenskega zakonika: poškodba.
 - 595. člen kazenskega zakonika: klevetanje.
 - 610. člen kazenskega zakonika: zasebno nasilje.
 - 612. člen kazenskega zakonika: grožnje.
 - 614. člen kazenskega zakonik: vlom v hišo.
 - 635. člen kazenskega zakonika: škodovanje.
- Civilnopravni ukrepi: zaščitni ukrepi.
Če je izvrševalec nadlegovanja član družine, ki živi skupaj z žrtvijo, 154/2001 zakon, kot način zaščite žrtve predvideva tudi odstranitev nasilnega člana družine.
- Aprila 2004 je bil predstavljen zakon proti zalezovanju (Camera dei Deputati, N.4891; www.camera.it), ki je usmerjen v zagotavljanje ustrezne kazenskopravne zaščite za žrtve in predstavlja novo kaznivo dejanje vztrajnega nadlegovanja. Do danes o zakonu še niso razpravljali ali glasovali.

Codice penale:

Articolo 660 (Molestia o disturbo alle persone): Chiunque, in un luogo pubblico o aperto al pubblico, ovvero col mezzo del telefono, per petulanza o per altro biasimevole motivo, reca a taluno molestia o disturbo è punito con l'arresto fino a sei mesi o con l'ammenda fino a lire un milione.

Articolo 594: ingiuria.

Articolo 595: diffamazione.

Articolo 610: violenza privata.

Articolo 612: minaccia.

Articolo 614: violazione di domicilio.

Articolo 635: danneggiamento.

Zakonodaja proti zalezovanju na Nizozemskem

- Na Nizozemskem se za zalezovanje, poleg izraza »zalezovanje«, uporablja tudi izraz »spolno nadlegovanje.« Z izrazom zalezovanje je označeno sledeče vedenje: ponavljajoče, naklepno in zavestno nadlegovanje ter zasledovanje osebe na način, zaradi katerega se oseba boji za svojo varnost.
- 12.julija 2000 je stopil v veljavo zakon o zalezovanju, ki se imenuje: »Anti-stalkingswet« ali »Wet Belaging«. Zakonska definicija je navedena v 285b. členu kazenskega zakonika (kazenski zakonik/Wetboek van Strafrecht).
- Nizozemski kazenski zakonik (čl. 285b) definira zalezovanje na sledeč način:
 1. »Tisti, ki nezakonito, sistematično in namerno krati zasebnost druge osebe, z namenom da bi jo prisilil naj nekaj stori ali opusti, da jo prisili naj ga/jo prenaša ali jo/ga ustrahuje, bo, če bo spoznan za krivega »spolnega nadlegovanja - zalezovanja«, kaznovan z maksimalno triletno zaporno kaznijo ali kaznijo četrte kategorije.
 2. Pregon je mogoč le v primeru, ko oseba, zoper katero je dejanje storjeno, poda prijavo zoper storilca.«

Kakšen je pomen kazni četrte kategorije?

Dejanje, ki ga je moč razumeti kot zalezovanje/spolno nadlegovanje, ima v tem kontekstu širok pomen. V tej opredelitvi ni omejitev termina zalezovanje na okoliščine, v katerih je žrtev vidno poškodovana zaradi ravnanja storilca (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)= Scientific Research and Documentation Centre [07-06-

2004]). Spletna stran WODC navaja, da na Nizozemskem ni dogovora glede tega, kaj je točno zajeto z izrazom »spolpo nadlegovanje«.

- Uporaba kazenskih določil kazenskega zakonika je v teh primerih imenovana »ultimum remedium..« Običajen odziv je uporaba svetovanja, npr. s pomočjo poravnalca ali mediatorja. Če to ne bi bilo uspešno, bi lahko žrtev nato poskušala s civilno tožbo (civilni zakon) in šele nato, ko tudi s tem ne bi bila zadeva razrešena, je mogoče upoštevati tudi kazenskopravni pristop k zadevi (strafrechtelijke aanpak).
- S pomočjo zakona proti zalezovanju je boj proti zalezovanju bolj učinkovit. Zakon namreč policiji sedaj omogoča, da posreduje še preden se situacija zaostri.
- Pred sprejetjem zakona proti zalezovanju, je moral zalezovalec izvršiti neko drugo kaznivo dejanje, da je bil lahko preganjan na podlagi kazenskega zakonika. Zalezovalec je lahko (in še vedno lahko) izvršil sledeča kazniva dejanja (poleg zalezovanja samega):
 - 138. člen kazenskega zakonika: motenje družinskega miru.*
 - 266. člen kazenskega zakonika: preprost napad.*
 - 284. člen kazenskega zakonika: prisila.*
 - 285. člen kazenskega zakonika: grožnja.*
 - 300. člen kazenskega zakonika: grdo ravnanje.*
 - Členi 301 do 306 natančneje opredeljujejo grdo ravnanje:*
 - 350. lid 1 člen kazenskega zakonika: poškodovanje lastnine.*
 - 426bis. Člen kazenskega zakonika: nadležno sledenje na javni cesti.*
- Pri zalezovanju lahko žrtev poskuša ustaviti storilca tudi z ukrepi s področja civilnega prava. Žrtve se pogostokrat poslužujejo taktike pridobitve t.i. »prepovedi približevanja na javnem kraju« (staatverbod) proti storilcu s pomočjo sprožitve postopka. Poleg ali namesto »prepovedi približevanja na javnem kraju« lahko žrtve pridobijo prepoved približevanja in/ali telefoniranja. To je t.i. »prepoved vzpostavljanja stika.« Žrtev mora imeti tehtne razloge, ko zahteva "prepoved približevanja na javnem kraju" ali "prepoved vzpostavljanja stika." Zalezovanje se šteje kot tehten razlog. Vsekakor

pa so pomembne priče in dokazi o zalezovanju, če želi žrtev doseči tak ukrep. Teža dokazov je manj težavna v civilnopravnem kot v kazenskopravnem postopku.

- “Prepoved približevanja na javnem kraju” ali “prepoved vzpostavljanja stika” sta namenjeni držati storilca stran od žrtve ter zagotavljati osnovo za potencialno zakonsko intervencijo v primeru, če bi storilec/zalezovalec kršil prepoved. Ta dva ukrepa pa ne zagotavljata, da se storilec žrtvi tudi dejansko ne bo približal. Zato včasih sodnik prepovedi doda kazen, ki pa v večini primerov ni zadosti, da bi zadržala storilca stran od žrtev. Ne glede na to kazen, in v primeru ukrepa »prepovedi približevanja na javnem kraju«, lahko sodnik za storilca za krajši čas izreče tudi pripor. Vendar se sodniki redko odločajo za tako hude oblike prisile.

Wetboek van Strafrecht:

Artikel 285b:

1. Hij, die wederrechtelijk stelselmatig opzettelijk inbreuk maakt op iemand anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden dan wel vrees aan te jagen wordt, als schuldig aan belaging, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie.
2. Vervolging vindt niet plaats dan op klacht van hem tegen wie het misdrijf is begaan.

Artikel 138: huisvredebreuk.

Artikel 266: eenvoudige belediging.

Artikel 284: dwang

Artikel 285: bedreiging

Artikel 300: mishandeling

Artikel 350 lid 1: beschadiging goederen

Artikel 426 bis: hinderlijk volgen op openbare weg.

Zakonodaja proti zalezovanju v Sloveniji

V Sloveniji smo 6.7.2006 sprejeli Zakon o varstvu javnega reda in miru, ki je pričel veljati 21.7.2006. Zalezovanje je opredeljeno v 6. členu tega zakona:

Nasilno in drzno vedenje (6. člen)

1 Kdor izziva ali koga spodbuja k pretepu ali se vede na drzen, nasilen, nesramen, žaljiv ali podoben način ali koga zasleduje in s takšnim vedenjem pri njem povzroči občutek ponižanosti, ogroženosti, prizadetosti ali strahu, se kaznuje z globo od 60.000 do 120.000 tolarjev.

4 Če so prekrški iz prejšnjih odstavkov storjeni proti zakoncu ali zunajzakonskemu partnerju ali partnerju v registrirani istospolni skupnosti, krvnemu sorodniku v ravni vrsti, posvojitelju ali posvojencu, rejniku ali rejencu, skrbniku ali varovancu te osebe, ali proti osebi, ki živi s storilcem v skupnem gospodinjstvu, se kršitelj kaznuje z globo od 150.000 tolarjev do 300.000 tolarjev.

Iz prvega odstavka dobesedno izhaja »zasledovanje« kot vrsta prekrška, ki pa vsebinsko pomeni zalezovanje ali nadlegovanje. Storilec se obnaša drzno, nasilno, nesramno, žaljivo ali kako drugače, žrtev pa sprejme storilčevo ravnanje tako, da se počuti ponižano, ogroženo, prizadeto, prestrašeno. Žrtev ob storilčevem ravnanju občuti nelagodje, je osramočena, prizadeta, prestrašena.

Drugi in tretji odstavek tega člena opredeljujeta druge vrste prekrškov, ki za to raziskavo niso pomembni.

Četrti odstavek obravnavanega člena varuje specifičen, ozek krog oseb, ki jih vežejo sorodstvene ali tem podobne vezi. Za storilce, ki zasledujejo omenjene osebe, so predvidene tudi višje globe, saj zaradi oteževalnih okoliščin predstavlja tak prekršek kvalificirano obliko dejanja iz prvega odstavka.

Zakon o prekrških:

Poleg globe je mogoče storilcu tega prekrška izreči tudi ukrep prepovedi približevanja.

Obligacijski zakonik:

179. člen predvideva denarno nadomestilo – odškodnino za nastalo nepremoženjsko škodo.

Kazenskopravnih ukrepov zoper zasledovanje (nadlegovanje, zalezovanje) ni. Je pa seveda večje število kaznivih dejanj, ki lahko zelo hitro sledijo izvajanju zasledovanja oziroma nadlegovanja in zalezovanja. Ta kazniva dejanja so lahko zelo raznovrstna in sicer iz naštetih poglavij kazenskega zakonika: kazniva dejanja zoper življenje in telo, kazniva dejanja zoper človekove pravice in svoboščine, kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, kazniva dejanja zoper javni red in mir ipd. Zasledovanje (zalezovanje, nadlegovanje) je v primeru teh kaznivih dejanj lahko le pripravljalno dejanje.

Zakonodaja proti zalezovanju v Španiji

- V Španiji še ni specifične zakonodaje o zalezovanju.
- Koncept zalezovanja, kot je opredeljen v tem priročniku, ni omenjen v španskem kazenskem zakoniku, vendar pa zakonik vključuje kazniva dejanja, ki obsegajo dejanja nezaželene in vztrajne pozornosti. Zato se zalezovanje preganja le kot sestavina drugega kaznivega dejanja.
- V tem kontekstu, četudi španski kazenski zakonik ne vsebuje člena v katerem so opredeljene vse značilnosti zalezovanja, pa vsebuje dva člena, ki ju je moč uporabiti za obravnavanje tega pojava:
 1. Na najnižji ravni se zalezovanje lahko preganja kot kaznivo dejanje na podlagi 620.2 člena kazenskega zakonika. Sodeč po tem členu, zalezovanje predstavlja prekršek grožnje, uporabe sile, napada ali ponižanja osebe na blag način. Razvidno je, da omenjeni člen vsebuje le delni opis zalezovanja in še to le njegovo blažjo različico. Večino vedenj, ki predstavljajo vztrajno nadlegovanje, je tako moč razumeti kot eno izmed oblik ponižanja žrtve in zato ustrezajo vsebini tega člena. Potrebno je poudariti, da se ta člen nanaša le na primer, ko med storilcem in žrtvijo ni intimnega razmerja ali razmerja pogojenega z delom in ko storilec nima spolnih nagibov. Razlog za to je, da kazenski zakonik za te primere predvideva specifične oblike kaznivih dejanj:

družinsko nasilje, kadar obstoji intimno razmerje, nadlegovanje, kadar gre za situacijo povezano z žrtvinim delovnim okoljem in spolno nadlegovanje, kadar ima storilec spolne vzgibe.

2. V primerih hudega zalezovanja sodišče lahko ukrepa na podlagi 173. člena španskega kazenskega zakonika. Ta člen, ki sodi v sedmo poglavje zakonika, z naslovom "Mučenje in drugi prestopki zoper moralno integriteto" opisuje kaznivo dejanje resnega ponižujočega ravnanja in se ga vse pogosteje uporablja v primerih družinskega nasilja, osebnega nadlegovanja ali jasnih in vztrajnih groženj, ki se nanašajo na situacije, ki povzročijo poudarjeno in pretirano ponižanje žrtve.

Código penal:

Libro II Delitos y sus penas:

Título VII "De las torturas y otros delitos contra la integridad moral"

Artículo 173

Libro III Faltas y sus penas:

Título I "Faltas contra las personas"

Artículo 620.2

Zakonodaja proti zalezovanju v Veliki Britaniji

- Zakon o zaščiti pred nadlegovanjem (Protection from Harassment Act) je stopil v veljavo junija 1997. Podobno kot zakoni v drugih državah, se ne nanaša specifično na zalezovanje.
- Predpis prepoveduje dve obliki kaznivega ravnanja, »nadlegovanje« in »povzročanje strahu pred nasiljem pri posamezniku«:
 1. Nadlegovanje »vključuje vznemirjanje osebe ali povzročanje stiske pri osebi« in ravnanje se šteje za nadlegovanje »če bi razumna oseba, ki razpolaga z enakimi informacijami, neko vedenje razumela kot nadlegovanje.« Da bi

nadlegovanje veljajo za kaznivo dejanje, sta potrebni najmanj dve epizodi takega vedenja. Nadlegovanje se kaznuje z zaporno kaznijo do šestih mesecev ali z globo v višini £ 5.000 (približno 7,400 evrov) ali obojim.

2. »Povzročanje strahu pred nasiljem pri posamezniku« se nanaša na osebo »katere vedenje je takšno, da pri drugi osebi povzroči strah, da bo zoper njo uporabljeno nasilje in da to stori vsaj v dveh priložnostih.« Tudi tu velja test »razumne osebe.« Maksimalna kazen je pet let zapor, ali globa v neomejeni vrednosti, ali oboje hkrati.

- Obe vrsti kaznivega dejanja omogočata takojšnjo aretacijo in preiskavo osumljenčeve lastnine zaradi najdbe kakršnikoli dokazov o obsedenosti z žrtvijo
- Zakon dopušča naložitev ukrepa prepovedi približevanja vsakomur, ki je bil obsojen omenjenega kaznivega dejanja. Ukrep se lahko izvrši tudi potem, ko je obsojeni že prestal zaporno kazen za svoje dejanje, skupaj z vsemi ostalimi ukrepi, ki so bili z zakonom odrejeni v tem primeru.
- Do leta 1997 je bilo težko zakonsko preganjati zalezovalce, saj veliko oblik zalezovalskega vedenja ni predstavljalo kaznivega dejanja. Žrtve so se zato zatekale k:
 - civilnopravnim sodnim odredbam o prepovedi;
 - prihajalo je do kazenskih pregonov zaradi povzročitve hudih telesnih poškodb, v katerih je tožilstvo uspešno zagovarjalo mnenje, da zakon v svoji vsebini zajema tako psihološke kot tudi fizične poškodbe (Offences against the Person Act, 1861);
 - obstoječim kazenskim zakonom o komunikaciji (Malicious Communications Act; Post Office Act; Telecommunications Act).

7. ISKANJE IN NUDENJE POMOČI.

A) KAJ STORITI, ČE STE ŽRTEV ZALEZOVANJA?

(varnostni in drugi ukrepi)

Ni preprostega odgovora ali rešitve za soočenje z zalezovanjem. To poglavje, ki je napisano na osnovi novejših podatkov, združuje informacije o proti - zalezovalskih strategijah. Žrtvam

ponuja vrsto ukrepov za zaščito osebne varnosti ter zmanjšanje nevarnosti, ki jo predstavlja zalezovalec. V ta namen so navedene nekatere osnovne in preproste taktike, ki žrtvam pomagajo ohraniti varnost njihove identitete, hkrati pa jih učijo o ustreznih potezah, s katerimi se lahko zaščitijo v primeru, da nekoč postanejo tarča nezaželene pozornosti zalezovalca.

Pomembno si je zapomniti:

- Čeprav so se nekatere predlagane strategije izkazale za uspešne v boju proti zalezovanju, se je treba zavedati, da niso vse primerne za vsak konkretni primer. Zato je pomembno oceniti, katera strategija bi bila v konkretnem primeru najbolj ustrezna.
- Vsakdo je lahko žrtev (moški ali ženska), kot tudi storilec (moški ali ženska).
- Zalezovalci žrtve silijo v situacijo, v kateri so prisiljene drastično spremeniti svoje življenje. Načrtovanje varnosti naj bi postalo zelo pomembno. Žrtve naj aktivno sodelujejo pri načrtovanju lastne varnosti.
- Ključno izhodišče pri spopadanju z zalezovanjem je ozaveščanje žrtev o tem, da, čeprav ne morejo dosti ali nič storiti, da bi spremenile vedenje zalezovalca, obstajajo številni načini, s katerimi lahko spremenijo lastno reagiranje na dogajanje.

Kako ukrepati, če ste žrtev zalezovanja?

- 1) **Izogibajte se vsakršnim stikom z zalezovalcem:** to je pomembno izhodišče, čeprav ni enostavno uresničljivo.. Ne bodite prijazni z njim/njo. Posvečanje pozornosti storilcu ali vzpostavitev kontakta z njim/njo, lahko ne vede okrepi in nagradi njeno/njegovo vedenje.
 - Zalezovalcu sporočite, da ne želite imeti nobenih stikov z njim/njo.
 - Kakršnakoli oblika stika, četudi še tako negativna ali nepomembna, lahko storilcu daje upanje, da bo nekega dne njegova/njena vztrajnost nagrajena z razmerjem z vami.
 - Vsak odgovorjeni klic, pisna prošnja naj preneha z nadlegovanjem ali zmerjanje s strani žrtve je potrditev in nagrada zalezovalčevim dejanjem.

Včasih zalezovalci namerno izzovejo takšno žrtvino reakcijo z namenom, da bi jo diskreditirali.

- Žrtev mora biti trdna in prepričana v svoji odločitvi, da je razmerje končano.
- Če se žrtev in storilec osebno srečata, bodisi naključno bodisi kako drugače, naj žrtev, če je le mogoče, ne kaže posebnih čustev. Če je žrtev sama, naj čim prej zapusti takšno situacijo, najbolje tako, da se zateče na javno mesto, kjer je veliko ljudi.
- Žrtve naj se vzdržijo vsakršnih, še tako upravičenih poskusov maščevanja storilcu.

2) **Poiščite pomoč pristojnih organov:** o dogajanju obvestite policijo in razmislite o prijavi ter o pridobitvi sodne prepovedi približevanja, če zalezovanje traja dlje kot dva tedna.

To je nujno tudi takrat, ko sicer nimate namena storilca preganjati ali ko to, glede na podatke, tudi ni mogoče.

Vendar pa se ne zanesite samo na to, kaj lahko stori policija: dobro premislite kdo v vaši skupnosti je še odgovoren za takšne probleme in lahko policiji pomaga pri učinkovitem spopadanju z zalezovanjem.

Poiščite pravni nasvet, skupinsko pomoč in podporo.

- Hranite dokaze o vsakem srečanju z zalezovalcem, dokumentirajte situacije, v katerih ste videli ali imeli kakršenkoli stik z zalezovalcem. O tem pišite dnevnik ali beležko.
- Ne prezrite kakršnihkoli groženj, pisanih ali izrečenih. Ko ste razburjene, ne uničite posnetkov s telefonske tajnice, sporočil, pisem, elektronskih sporočil ali daril. Elektronska sporočila si stiskajte ali shranite na disk računalnika, zabeležite si datum in čas telefonskih klicev, pisne dokumente pa hranite.
- Imejte seznam vseh incidentov, ki so se zgodili, vključno z opisi kaj se je zgodilo (natančen opis določenega dejanja), kdaj se je zgodilo (čas, dan in datum) in kje. Če gre za vedenje zalezovalca, ki se manifestira na fizičen način, si je potrebno napraviti zapiske o vedenju, zabeležiti si je potrebno

registrsko številko avtomobila, opis obleke storilca, datum in čas, če pa je mogoče, tudi telefonsko številko, s katere vas je poklical po telefonu.

To bo pomagalo policiji pri preiskovanju ter pri morebitnih nadaljnjih pravnih postopkih proti storilcu.

3) Potrebno je narediti varnostni načrt: ne glede na pristojnosti policije ali sodnega sistema, se mora žrtev zavedati, da je predvsem sama odgovorna za lastno varnost. Da bi lahko pridobila nadzor nad nekaterimi vidiki situacije, se mora žrtev vprašati, kaj potrebuje zato, da obdrži občutek varnosti in nadzora nad dogajanjem. Odsotnost občutka varnosti in nadzora vodi v občutek nemoči in nebogljenosti. Zato je potrebno žrtve spodbuditi k oblikovanju varnostnega načrta zase in za družinske člane. Izdelava takšnega načrta naj bi vključevala pridobitev informacij in pogovor o načrtu z osebami, ki lahko žrtvi pomagajo.

- Imejte seznam najpomembnejših telefonskih števil (npr. lokalne policije, prijateljev, centrov za družinsko nasilje in odvetnika).
- Sostanovalce, prijatelje, družinske člane in delodajalce seznanite z dejstvom, da ste zalezovani. Tako vam bodo lahko pomagali pri soočanju z zalezovanjem in bodo lažje razumeli nekatere vaše reakcije.
- Drugim dajte natančna navodila postopanja v primeru, če storilec vzpostavi stik.
- Pomembnim ljudem kot so prijatelji, družina, sosede in sodelavci, razdelite fotografije ali natančen opis zalezovalca. Prosite jih, naj pokličejo policijo, če bodo slišali strašljive ali glasne zvoke ali opazili čudne ali sumljive dogodke. Poskrbite, da nihče ne bo posredoval pomembnih podatkov o vas zalezovalcu ali osebi, za katero se le ta izdaja.
- V avtu imejte torbo z nujnimi potrebščinami in nekaj denarja za primere, ko se ne morete vrniti domov. Vedno imejte tudi dovolj goriva v vašem avtu, dogovorite se tudi za varen kraj za sestajanje z osebo, ki vam lahko pomaga in za način obveščanja.
- Za zaščito pred zalezovalcem uporabite preventivne ukrepe.
- Vedno imejte pri sebi mobilni telefon (vključite možnost hitrega ali glasovnega klicanja) in napravo, s katero boste okolico opozorili, da ste napadeni,

učinkovit je tudi video nadzor. To vam prispeva k občutkom varnosti, ko boste zapustili dom.

- Spremenite rutinska opravila. Ne delajte vsak dan istih stvari ob istem času. Na primer, spreminjajte pot domov, v službo, šolo, itd.
- Avto parkirajte na varnih in osvetljenih mestih. Bodite pozorni na avtomobile, ki vam sledijo in si zabeležite njihove registrske številke. Če je le mogoče, ne potujete sami.
- Na delovnem mestu: opozorite svoje nadrejene, varnostnike, sodelavce, naj preverijo vse klice in nadzorujejo obiske.

4) Drugi preventivni ukrepi, s katerimi boste ohranili svojo zasebnost in ostali pozorni:

- Zaščitite vsa okna in vrata v vašem domu (namestite ključavnice na okna in steklena drsna vrata). Naj policija preveri ali je vaš dom dobro varovan. Če se odločite, da boste ostali v istem stanovanju ali hiši, zamenjajte vse ključavnice.
- Uporabljajte zasebni poštni predal. Ne sprejemajte paketov, razen tistih, ki ste jih vi naročili. Vaš pravi naslov dajte le tistim prijateljem, ki jim resnično zaupate. Prosite jih, naj si vašega naslova ne zabeležijo v adresar, iz katerega bi jim ga lahko ukradli.
- Drugi koristni varnostni ukrepi so npr.: ne imejte telefona blizu okna; namestite si veliko kukalo na vhodna vrata; porežite grmovje in drevje okoli vašega doma.

4.1) Nekaj nasvetov pri različnih oblikah nadlegovanj:

- *Nadlegovanje s strani soseda:*
 - Če se nadlegovanje nadaljuje kljub temu, da ste izkoristili vse možne zakonske poti, se je najbolje preseliti. To je sicer draga, vendar učinkovita rešitev.
- *Nadlegovanje na delovnem mestu:*
 - Če vas nadleguje ali zalezuje eden izmed sodelavcev, o tem obvestite šefa ali svojega nadzornega (če se ta ne odzove, govorite z nekom, ki je višje na hierarhični lestvici).

- Tudi če vas nadleguje nekdo, ki ni vaš sodelavec (npr. bivši partner ali znanec), o tem obvestite delodajalca in sodelavce.
 - Če vas zalezovalec ponavljajoče kliče na delovno mesto, prosite sodelavce, naj preverijo vse dohodne klice,
 - Obstaja le en način, ki omogoča, da z zalezovalcem ne boste imeli stika. Zamenjajte delovno mesto, lahko pa poskusite doseči, da delovno mesto zamenja zalezovalec.
- *Kibernetsko zalezovanje:*
- Kibernetsko zalezovanje je naraščajoč problem.
 - Kibernetski zalezovalec so večinoma inteligentni posameznike, ki obvladajo računalniške spretnosti, so pa običajno čustveno nezreli in osamljeni, ki preko spleta iščejo pozornost in intimnost. Tipično je, da kibernetski zalezovalec – navadno moški – »spozna« žrtev v spletni klepetalnici in postane z njo obseden. Če ga žrtev zavrne, se odzove s kampanjo nadlegovanja preko spleta, ali pa se to, kadar so mu dostopni žrtvini kontaktni podatki, prenese tudi na življenje zunaj interneta. Zato je zelo pomembno, da na internetu nikoli ne razkrijemo osebnih podatkov tujcu. Vedno je treba biti pazljiv v odnosu do drugih uporabnikov.
 - Pomembno je, da nekdo preverja vsebino vseh elektronskih sporočil v primeru, da bi katero vsebovalo grožnje ali druge informacije, na katere se je potrebno odzvati.
 - Če ste žrtev zalezovanja preko spleta, sporočite tistemu, ki vas nadleguje, da je njegova komunikacija nezaželena in zahtevajte da z njo preneha. Na nadaljnje komunikacije se ne odzivajte in nikakor ne začnite sami z nadlegovanjem. Sovražno situacijo zapustite tako, da se odjavite ali da poiščete novo spletno stran. Vse dokaze si takoj zabeležite.
 - Shranite si vsa pomembna elektronska sporočila, ki bi bila koristna v policijski preiskavi.
 - Stopite v stik z zalezovalčevim ponudnikom internetnih storitev, v primeru elektronskega pisma pa s sistemom preko katerega zalezovalec pošilja elektronska sporočila.

- Elektronski naslov: oblikujte si naslov, ki ne izdaja vašega spola. Izogibajte se provokativnim elektronskim naslovom, saj ti pritegnejo veliko pozornosti. Ne uporabljajte svojega osebnega imena, če ta izdaja, da ste ženska.
- Obrazci: odstranite vse osebne podatke, ko izdelujete ali izpolnujete kakšne obrazce.
- Podpis: svojim elektronskim sporočilom ne dodajajte svojega podpisa. S tem bi lahko drugim posredovali podatke, za katere želite, da ostanejo anonimni (polno osebno ime, naslov in telefonska številka).
- Glava elektronskega sporočila: ko je elektronsko sporočilo poslano, lahko njegova glava vsebuje identifikacijske značilnosti, kot sta ime in elektronski naslov. Zato na vašem softwar-u za pošiljanje elektronske pošte, izključite to opcijo.
- Zavrnite oziroma ne odgovarjajte na elektronsko pošto nezaželenih pošiljateljev..

- *Telefonsko nadlegovanje:*

- Če prejmete sumljiv telefonski klic, skušajte ostati mirni in ne kažite nobenih čustev, ampak npr. na omarico postavite telefonsko slušalko, nato odidite za nekaj minut in naj zalezovalec govori v prazno. Zabeležite si datum in čas klica, kakor tudi vse podrobnosti.
- Če odgovorite na klic zalezovalca, je najpametneje, da na rahlo odložite telefonsko slušalko. Če živčno odložite slušalko ali če kričite v telefon, lahko s tem le spodbudite zalezovalca.
- Nikoli ne odgovorite na klic, če zvoni takoj po tem, ko ste prekinili klic zalezovalca.
- Doma imejte na doseg mobilni telefon, če slučajno pride do okvare telefonske linije.
- Razmislite o uporabi telefona, ki omogoča identifikacijo dohodnih telefonskih klicev ter uporabljajte telefonsko tajnico. Posnemite vse telefonske pogovore.
- Priskrbite si telefonsko številko, ki ni objavljena v imeniku. Nove številke ne zapisujte.
- Nikoli preko telefona ne potrjujte podatkov, kot na primer vaš naslov.

- Zalezovalčevo številko lahko izsledite s pomočjo telefonskega podjetja.

B) NUDENJE POMOČI ŽRTVAM ZALEZOVANJA

Za žrtve v takšni situaciji je bistveno, da jih okolica jemlje resno. Delodajalci, sodelavci, prijatelji, sorodniki in policisti ne smejo odsloviti žrtev zalezovanja kot nekoga, ki je zgolj paranoičen, pretirano čustven ali le žrtev manjšega prestopka. Ko se trudiš ohraniti prisebnost, medtem ko ne veš kaj se bo v nadaljevanju zgodilo, je pomembno, da ti okolica verjame.

O nudenju pomoči si je dobro zapomniti:

- Pristopi k problemu zalezovanja morajo upoštevati individualne okoliščine, vključno z naravo predhodnega odnosa med žrtvijo in storilcem, verjetni motiv zalezovalca in njegovo duševno stanje, metode nadlegovanja ter jurisdikcijo pod katero sodi storilec.
- Žrtvine prijatelje, družino, pravnega svetovalca, terapevta ali policijo je potrebno upoštevati kot pomemben element učinkovite strategije pomoči.
- Organizacije za pomoč žrtvam lahko ponudijo čustveno podporo, informacije in nasvet žrtvam, hkrati pa lahko žrtve, ki potrebujejo dodatno pomoč, napotijo k specialističnim storitvam.
- Organizacije za podporo žrtvam nudijo informacije o skupinah samopomoči v njihovem kraju.
- Vse takšne organizacije, skupine in mreže posredujejo pomembno sporočilo vsem žrtvam zalezovanja: niste sami.
- Žrtvi najbolj koristi, če izve, da zalezovalca ni več. Pri večini žrtev psihološki simptomi, ki nastanejo zaradi zalezovanja, ne izginejo takoj po tem, ko je nadlegovanje že preprečeno.

- Žrtve lahko čutijo močne čustvene posledice tudi več mesecev in občutek stiske je lahko trajen. Strokovno svetovanje lahko pomaga žrtvam zalezovanja. Ker pogostokrat ni fizičnih poškodb, žrtvam redko kdo verjame, in zato lahko same dobijo občutek da so nore, saj je edini odziv , ki ga prejmejo, komentar, da so pretirano paranoične in da naj se zberejo.
- Svetovalci in odvetnik lahko žrtvi pomagajo biti učinkovitejša priča, hkrati pa ji pomagajo pri ustreznih korakih za zaščito pred zalezovanjem.

Če ste tisti, ki nudi pomoč, si morate zapomniti:

- Prva je varnost: ocenite tveganja (več ali manj takojšnje) za žrtvino varnost.
- Žrtvi morate znati svetovati o oblikah vedenjskega odzivanja na zalezovanje in ji razložiti, kje lahko poišče strokovno pomoč.
- Prisluhniti morate svojemu pacientu in preprečiti prenašanje odgovornosti ali podcenjevanje situacije.
- Upoštevajoč, da bo vaša podpora žrtvi lahko vključevala različne specialiste v organizirano mrežo, optimizirajte svoje delo.
- Svoji stranki ne svetujte sprave z zalezovalcem ali tega, naj sam poskuša zalezovalca odvrniti od nadaljnega nadlegovanja.

Če ste žrtvin družinski član, prijatelj, sosed ali kdorkoli drug, ki bi lahko postal vpleten v situacijo, si morate zapomniti:

- Tudi vas lahko ogroža zalezovalec. Zato morate storiti vse potrebno, da poskrbite za svojo varnost.

- Pomembno je, da žrtve ne krivite za nastalo situacijo in da ji/mu ne prenehate stati ob strani zgolj zato, ker ne more ali ne zna rešiti problema. Žrtve potrebujejo čustveno podporo svoje družine in prijateljev.
- Pogostokrat pomaga, če žrtev vprašate ali kaj potrebuje. Morda potrebuje praktično pomoč ali pa le nekoga, ki bi ji/mu prisluhnil.
- Živeti z žrtvijo zalezovanja ni preprosto. Nekateri žrtve se osebnostno spremenijo. Čeprav družinski člani in prijatelji morda ne morejo rešiti nastale težave, njihova neomajna podpora predstavlja za žrtev neprecenljivo pomoč.
- Delodajalci so dolžni zaposlene zaščititi pred nadlegovanjem in nasiljem na delovnem mestu.
- Delodajalci lahko zmanjšajo tveganje za pojav »zamerljivega« zalezovanje med sodelavci s spodbujanjem delovnega okolja, v katerem si med seboj pomagajo, z usposabljanjem zaposlenih s področja reševanja medosebnih konfliktov ter z zagotavljanjem ustreznih pritožbenih postopkov.

Da bi bilo posredovanje učinkovito:

- Policiste, tožilce in sodnike bi bilo treba usposobiti, da bi znali prepoznati primere zalezovanja in ločevati med različnimi tipi zalezovalcev. Kot pri spolnih prestopnikih, tudi pri zalezovanju obstaja več tipov storilcev (glej tudi poglavje 2). Vsi so potencialno nevarni in vsem je potrebno prenesti sporočilo, da njihovo zalezovalsko vedenje ne bo tolerirano. Vsak primer družinskega nasilja bi bilo treba obravnavati tudi kot potencialni zalezovalski primer.
- Policiste bi bilo treba usposobiti za zbiranje dokazov. Pomanjkanje dokazov otežuje pregon zalezovalcev. Dokazi o zalezovanju so ponavadi dostopni, vendar jih policisti ne znajo poiskati in zbrati tako, da bi služili nadaljnjemu pregonu.

- Potrebno bi bilo razviti in uvesti navodilo o ravnanju v primeru zalezovanja, podobno kot je to v primerih zasledovanj pri velikih hitrostih, uporabi strelnega orožja in družinskem nasilju.
- Ta navodila bi morala vsebovati postopke za pravočasno in ustrezno preiskavo zalezovalskih incidentov ter strategije odzivanja na zalezovanje.

8. UPORABNE INFORMACIJE ZA ZDRAVNIKE SPLOŠNE PRAKSE

Kaj je zalezovanje?

- Zalezovanje označuje nezaželeno nadlegovanje neke osebe druge osebe – bodisi preko komunikacije (kot so pisma in telefonski klici) bodisi z direktnimi oblikami fizičnega nadlegovanja.
- Posamezniki, ki so žrtve zalezovanja (pretežno gre za ženske) lahko svojo težavo zaupajo osebnemu zdravniku – ali zdravnika obiščejo zgolj z namenom zaupati mu svojo težavo ali pa mu svoj problem priložnostno omenijo med obiskov pri njem.
- Večina takih posameznikov je žrtev bivšega partnerja, s katerim(-o) sta imela intimni odnos, čeprav mnogi primeri vključujejo tudi znance, ali celo popolne neznance.

Kdaj je treba zalezovanje jemati resno?

- Pomembno je, da kot splošni zdravnik, ta problem vselej obravnavate resno.
- Čeprav vedenje ob koncu razmerja lahko razumete, to ne pomeni, da je zato bolj sprejemljivo ali manj resno.
- Pomembno se je zavedati, da se zalezovalsko vedenje loči od vedenja, ki je običajno povezano s prenehanjem razmerja glede trajanja, intenzitete in zlonamernega namena.

- Veliko ljudi po razpadu odnosa preko telefona moleduje svoje bivše partnerje. Če se to ponavlja več kot dva tedna in povzroči stisko in strah, potem to ni več sprejemljivo vedenje, ampak postane zalezovanje.

Zakaj je treba zalezovanje jemati resno?

- Zalezovanje uničuje življenja ljudi – ne le življenje osebe, ki je zalezovana, ampak tudi zalezovalca.
- Žrtev lahko čuti škodljive vplive zalezovanja na vseh področjih življenja – odnosih, delu in vsakdanjemu življenju.
- Zalezovanje je vzrok psihičnih problemov žrtev. Pogosta sta depresivnost in potravmatska stresna motnja.

Kaj naj splošni zdravnik stori, ko mu pacient pove, da je žrtev zalezovanja?

Splošni zdravnik mora narediti sledeče:

- 1) Pacienta mora prepričati, da zalezovanje nemudoma prijavi:
 - policiji;
 - odvetniku.
- 2) Dati vsaj osnovne nasvete kako se soočiti z zalezovanjem:
 - pisanje beležke ali dnevnika o vseh dogodkih povezanih z zalezovanjem;
 - zbiranje dokazov, kot so posnetki na telefonski tajnici;
 - pod nikakršnimi pogoji ne imejte prostovoljnih kontaktov z zalezovalcem;
 - pridobite si drugo (zasebno) telefonsko številko, če zalezovalec vztrajno kliče;
 - svojim prijateljem in družini povejte, kaj se dogaja.
- 3) Pacientu dajte naslove, telefonske številke in naslove spletnih strani organizacij in inštitucij za pomoč žrtvam zalezovanja. Priporočite specializirane knjige za samopomoč, v kolikor so te na voljo v vaši državi.
- 4) Bodite pozorni na možne psihične posledice zalezovanja pri žrtvi (PTSM itd.) in jo, kadar je to potrebno, napotite k psihologu ali drugemu svetovalcu.

Če v okviru običajnega posvetovanja ni časa za obravnavo omenjene problematike, se mora pacienta naročiti na novi, tokrat daljši pogovor.

Pomembno je, da se pacienta naroči na ponovni pregled in pogovor, s katerim se ugotovi, ali se ta uspe kosati s problemom zalezovanja.

9. UPORABNE INFORMACIJE ZA POLICIJO

Učinkovito posredovanje naj bi se osredotočilo na sledeče postavke:

- Vsak primer zalezovanja mora policija obravnavati resno.

Policist mora pozorno prisluhniti žrtvi in ji nuditi zadostno podporo. Pomembno se je zavedati, da vsaka žrtev ni pripravljena dejanja prijaviti policiji. V Ameriški študiji o spolni viktimizaciji študentk je le okoli polovica (53,1%) žrtev dejanje prijavila policiji. Razlogi za neprijavo so bili: žrtev je menila, da zalezovanje ni zadeva, ki je v pristojnosti policije (20%), policija ne bi mogla pomagati (17%), žrtve so se bale maščevanja zalezovalca (16%), žrtve so same poskrbele za svoj problem (12%), žrtve so zalezovanje prijavile nekemu drugemu (7%), policija ne bi verjela žrtvam (7%), žrtve so mislile, da je problem nepomemben za policijo (4%).

V Nacionalni pregledni študiji o kriminaliteti je tretjina žrtev (30,7%) povedala, da so zalezovanje prijavile policiji. Sodeč po tej raziskavi, so žrtve zalezovanja bolj pripravljene prijaviti dejanje kot žrtve drugih oblik medosebnega nasilja. Na splošno so bile žrtve prej pripravljene prijaviti dejanje medosebnega nasilja, ki je bilo resnejše. To pomeni, da so primeri zalezovanja, za katere policija izve, verjetno resnejši.

Obstajajo štiri načini kako policija lahko izve za kaznivo dejanje.

Prvič, dejanje lahko policiji prijavi žrtev. Dejanje lahko poleg žrtve prijavi še kdo drug, npr. sorodniki ali prijatelji žrtve. Poleg tega lahko policija izve za zalezovanja preko posredovanja v takšnem primeru. Čeprav je malo verjetno, lahko celo zalezovalec prijavi incident. Pri tem lahko sebe predstavi kot žrtev bodisi zato, da bi povzročil zmedo in zavlačeval s preiskavo, bodisi ker zaradi blodenj sebe vidi kot žrtev. Pomembno je omeniti, da zalezovanje sicer

lahko prijavi nekdo drug in ne žrtev, vendar pa je žrtev tista, ki edina lahko sproži akcijo proti zalezovalcu. Ker se žrtev verjetno počuti ranljiva in brez moči, je pomembno, da se ji zagotovi, da ji bo policija prisluhnila in nato tudi ustrezno ukrepala.

- Žrtev in storilca je potrebno obvestiti o nadaljnjih postopkih.

Policija mora storilca in žrtev obvestiti o nadaljnjem pravnem postopku. Pomembno je, da se žrtev lahko zanese na to, kar ji policija reče. Nujna je iskrenost pri obveščanju žrtve o stanju in o tem, kaj lahko pričakuje glede policijske dejavnosti, aretacije ali pregona, pripora storilca ali pogojev za izpustitev storilca na prostost ter verjetnosti za obsodbo storilca. Pomembno je tudi sprotno obveščanje žrtve o poteku in razvoju preiskave.

- Obravnavanje žrtve

Priporočljivo je, da policist po opravljenem prvem razgovoru z žrtvijo ponovno z njo vzpostavi stik. Na ta način bo policija obveščena o situaciji in bo lahko posredovala ob spoznanju novih dejstev, hkrati pa bo žrtev čutila, da je deležna podpore. Pomembno je, kako se žrtev odziva na zalezovalca. Zato je potrebno preveriti, kako se žrtev odziva na storilčeve manipulacije in grožnje. Kadar policija ne pokaže dovolj razumevanja za žrtvino situacijo, je majhna verjetnost, da bo žrtev še naprej sodelovala s policijo.

Policija mora žrtvi svetovati varnostne ukrepe in načine, s katerimi naj zbira dokaze. Na primer, policija naj bi svetovala žrtvi, da naj ta o situaciji obvesti sorodnike ter naj ima vselej pri sebi nujno telefonsko številko. Policija mora žrtvi tudi pojasniti pomembnost pisanja dnevnika o dejavnostih zalezovalca (datum, čas in narava stika), vključno s popisom voženj zalezovalca mimo žrtvine hiše ter vseh nenavadnih dogodkih. Žrtev je potrebno poučiti o možnostih posebne pomoči. V nekaterih primerih, zlasti kadar obstaja velika verjetnost fizičnega nasilja, je potrebno poiskati nadomestno prebivališče za žrtev. V primerih, ko se žrtev boji, se je priporočljivo pogovoriti o namestitvi alarma za primer panike, četudi ne obstaja verjetnost nasilja.

Če je žrtev telesno poškodovana, mora obiskati zdravnika. Žrtev naj zbere podatke o poškodbah, pri tem pa naj se posvetuje z zdravnikom splošne prakse ter specialisti.

- Obravnavanje zalezovalca

Osumljenec je ravno tako pomemben kot žrtev. Pogostokrat se prezre vprašanje, v kolikšni meri storilec doživlja svoje vedenje na enak način kot žrtev. Zalezovalčev način življenja in izkušnje lahko služijo kot pokazatelj njegovih/njenih namenov z žrtvijo. Poleg storilca in žrtve je priporočljivo preveriti tudi njuno okolje.

Nadalje je pomembno, da policija zalezovalca kmalu po prvi prijavi povabi na pogovor in ga opozori, da njegovega/njenega vedenja ne bodo dopuščali. Moč aretacije in predložitev oprijemljivih dokazov sta pomembna elementa. Čeprav bodo mnogi zalezovalci zanikali svojo vpletenost v zalezovalski primer in bodo celo sebe predstavili kot žrtev, bo prva intervencija pogostokrat vodila k spremembi vedenja. Za zalezovalce še ni specifične pomoči, lahko pa se obrnejo na obstoječe oblike podpore.

- Upravljanje s tveganjem

Posebno pozornost je potrebno nameniti oceni resnosti konkretne zalezovalske situacije v zgodnji fazi. Ocena tveganja naj bi vključevala oceno vseh razpoložljivih podatkov. Policisti morajo imeti zadostno znanje o zalezovanju in podobnih prestopkih. To vključuje znanje o zalezovalskem vedenju, značilnostih storilca in žrtve ter o dejavnikih, povezanih s pojavom zalezovalskega nasilja. Sodeč po Rosenfeldovi meta-analizi, so s pojavom zalezovalskega nasilja povezani naslednji dejavniki: grožnje, zloraba substanc, predhodni spolni odnos med žrtvijo in storilcem, odsotnost psihotičnih motenj, prisotna osebna motnja, kriminalna preteklost in predhodno nasilje. Končno, ocena tveganja zahteva strukturiran komunikacijski sistem med policijo, storitvami na področju duševnega zdravja ter pravosodnim sistemom.

- Pregleden sistem za zbiranje podatkov o primerih zalezovanj

Policija bi morala zbirati podatke o zalezovalskem vedenju, tako da bi lahko ocenila potencialno nevarnost, ki jo predstavlja posamezni zalezovalec in sestavila primerno poročilo. Da bi lahko razvili učinkovito strategijo posredovanja, je priporočljiv poenoten sistem zbiranja podatkov o primerih zalezovanj. Že pri prvi prijavi bi bilo potrebno vse uporabne podatke zabeležiti in se o njih temeljito pogovoriti. Prijava mora biti zabeležena tako, da žrtvi ne bi bilo potrebno vedno nova ponavljati preteklih dogodkov. Natančen in popolni zbir ter

dokumentacija podatkov lahko predstavljajo veliko pomoč pri ustrezni sodni obravnavi primera zalezovanja.

10. ALI STE ZALEZOVALEC?

1) Ali ste kdaj...

(Označite vedenje, ki ste ga pri samem sebi že zaznali in ali ste se tako vedli več kot enkrat)

	Da/ Ne	Več kot enkrat?
Zasledovali nekoga ali za njim vohunili?		
Pošiljali osebno pošto, za katero ste vedeli, da ni dobrodošla?		
Namenoma opravili zasebni klic, čeprav ste vedeli, da si klicani tega ne želi?		
Postopali okrog doma ali mesta zaposlitve osebe, da bi tako izsilili stik z njo?		
Puščali darila ali druge predmete in ste vedeli, da to ni dobrodošlo?		
Poskušali na drug način izsiliti stik z osebo, ki ji ni bilo do tega?		
Namerno poškodovali lastnino druge osebe?		

2) Ali je ta izkušnja prestrašila drugo osebo?

3) Ali se je druga oseba zaradi vašega ravnanja bala za svojo varnost?

4) Ali ste, po vašem mnenju, kdaj koga zalezovali, če je zalezovanje opredeljeno kot: » zavestno, zlonamerno in ponavljajoče zasledovanje ali nadlegovanje druge osebe, kar ogroža njeno ali njegovo varnost?«

Če ste odgovorila z »da« na eno ali več predstavljenih oblik vedenja, navedenih v vprašanju 1 in ste odgovorili z »da« tudi na drugo ali tretje vprašanje, obstaja verjetnost, da ste že zalezovali. Če ste z »da« odgovorili na četrto vprašanje, obstaja verjetnost, da ste že zalezovali.

To je znak, da morate prenehati s svojim vedenjem: poiščite pomoč ali svetovanje!

11. UPORABNE INFORMACIJE ZA ŽRTVE

Informacije za žrtve je moč najti preko svetovnega spleta. Obstajajo pa tudi uporabne publikacije, ki jih je moč kupiti v knjigarnah. Tu so še določene agencije, s katerimi je mogoče stopiti v stik preko telefona.

Belgija

Če ste žrtev, se lahko po pomoč obrnete na:

- **Spletne strani:**

- Storitve, ki jih ponuja spletna stran vaše lokalne policije, kot so na primer usluge za žrtve družinskega nasilja v Antwerp-nu:
http://politie.antwerpen.be/N_slachtoffer.html
- Publikacija Inštituta za enakost med ženskami in moškimi (Institute for Equality between Women and Men) o nasilju med partnerjema. To brošuro je mogoče brezplačno naročiti preko spleta.
<http://meta.fgov.be/pd/pdm/nldm01.htm>
- Elektronska brošura o tem, kako lahko žrtve dosežejo pravičnost zase.
http://www.just.fgov.be/nl_htm/informatie/pdf_brochures/victime_NL.pdf
- Spletne strani skupin za samopomoč:
Splošne informacije o skupinah za samopomoč in informacije o skupinah, namenjenih specifičnim problemom, kot sta nasilje in zalezovanje:

splošno: <http://www.zelfhulp.be/>

nasilje: <http://www.mishandeling.info>, <http://www.hirpandora.be>

zalezovanje: <http://www.sasam.be> (ni posodobljena)

- **Storitve:**

- *Tele- onthaal:*

Gre za brezplačno telefonsko svetovanje, ki je žrtvam na razpolago 24 ur na dan, sedem dni v tednu. Ljudje lahko pokličejo zaradi različnih problemov, anonimno.

<http://www.tele-onthaal.be/>

- *Policija:*

Policija žrtvam budi osnovno skrb. Poleg tega nudijo tudi informacije in pomoč. V primerih resne viktimizacije, lahko policija na pomoč pokliče specializirane sodelavce znotraj policije, da nudijo pomoč in zdravljenje.

http://www.police.be/VARIA_NL/index4.htm

- *Sociale dienst politie* (Policijske socialne storitve):

Vloga teh storitev vključuje podporo policijskim vrstam in zdravljenje za žrtve. Skrbijo za žrtve zločinov in jih spremljajo vse do konca ter oblikujejo nove oblike pobude za pomoč žrtvam.

- *Stichting anti-stalking anti-mobbing* (Sklad proti zalezovanju in proti trpinčenju):

To je organizacija, ki skrbi za žrtve nadlegovanja, skupinskega trpinčenja in zalezovanja. Svetovanje in pomoč se posredujejo preko elektronske pošte, telefona, pogovora s strokovnjaki in osebnega kontakta.

www.sasam.be (ta stran ni posodobljena).

- *Pandora:*

Pandora ponuja socialno pomoč. Nasvet preko telefona je mogoče dobiti vsak delavnik v času delovnih ur in med 18 ter 21 uro v torek in četrtek. Pandora ponuja tudi informacije, mesto, kjer se lahko sestajajo ter izobraževalne tečaje

za ženske in pogovorne skupine. Včasih žrtve zalezovanja napotijo na Sklad proti zalezovanju in proti trpinčenju.

<http://www.mishandeling.info/info/hasselt.html>

- *Centrum Leerlingen Begeleiding CLB* (Center za svetovanje študentom): Centrum voor Leerlingen Begeleiding dela z učenci, starši, učitelji, šolami in ostalimi, ki delujejo na štirih področjih: izobraževanje in študiranje, študijska kariera, preventivno zdravstvo in socialna blaginja. Ta storitev deluje preko multidisciplinarnega skupinskega dela na teh štirih področjih. Skupina raziskuje, posreduje informacije, nasvete in svetuje. To počnejo na željo učencev, staršev, učiteljev ali šolskega sveta, in če je potrebno, v sodelovanju z ostalimi storitvami.

<http://www.ond.vlaanderen.be/clb/documenten/Mission%20Statement.pdf>

- *Centrum Algemeen Welzijnswerk CAW* (Center za delo za splošno blaginjo): Centrum Algemeen Welzijnswerk nudi informacije, svetovanje, podporo, vodenje, začasno namestitev, itd. Predvsem CAW pomaga ljudem rešiti njihov problem, potem pa jim nudi vodenje in, če je potrebno, žrtve z njenim soglasjem napotijo na drugo agencijo. CAW med drugim nudi tudi podporo žrtvam. Žrtvam nudijo pomoč v obliki praktičnega nasveta in pravne informacije. Ta organizacija deluje preko profesionalcev in prostovoljcev. Če je potrebno, žrtve napotijo na drugo organizacijo ali ji svetujejo, naj gre na policijo.

Flemish-eva zatočišča za pretepe ženske in otroke so podružnica CAW. Zatočišče ponuja začasno namestitev za ženske in otroke, ki so žrtve družinskega nasilja, groženj ter zlorabe. Poleg intenzivnega čustvenega vodenja in izobraževanja, usmerjenega v vzpodbujanje samozaščite in samozaupanja, zatočišča nudijo informacije in administrativno pomoč ter vzdržujejo kontakt s ponudniki storitvami, kot sta policija in odvetniki. Naslovi žrtve, ki se zatečejo k njim po pomoč, so tajni. Nastanitev pri njih je potrebno plačati.

http://www.caw.be/default.asp?hoofdstuk=caw&page=werking_home

- *Vrouwenonthaalcentra VOC* (Centri za sprejem žensk):

Vrouwenonthaalcentra so dostopne storitve. Ženske lahko pokličejo za nasvet, informacijo in pomoč. Dostop dobi vsaka ženska, ki potrebuje pomoč. VOC sprejema tudi ženske, ki imajo poleg tega še psihiatrične težave ali ženske, ki so izjemno revne. Pomoč je specifično usmerjena v doseg družinske reintegracije. Za razliko od zatočišč, naslovi teh žensk niso tajni.

<http://www.rosadoc.be/site/nieuw/pdf/factsheets/nr24.pdf>

- *Centrum Geestelijke gezondheidszorg CGG* (Centri za duševno zdravje):
Ti centri skušajo posredovati v zgodnjih fazah psihičnih in psihiatričnih težav. Ti centri ponujajo tudi pomoč, ki je v osnovi sestavljena iz svetovanja in vodenja s področja psihičnih težav, težav v odnosih ter psihosomatskih motenj. Večino strank na CGS napotijo socialni delavci, vendar lahko pride po pomoč vsak, ki se naroči.

<http://users.pandora.be/cggz.aeneas/Algemeen/algemeen.htm>

- *Wetswinkel*:
Wetswinkel nudi pravne nasvete in strokovno pomoč. Vse nasvete dajejo odvetniki. Ni potrebno predhodno naročilo, ampak vsako posvetovanje stane 12 evrov.

<http://www.dewetswinkel.be/algemeen.html>

- *Justitieuizen* (Centri za pravno pomoč, "maisons de justice"):
Ti centri nudijo pravno podporo in pomoč. Odvetniki zagotavljajo kontinuiteto in odgovarjajo na pravna vprašanja. Posredovanje v kazenskopravnih zadevah je druga naloga »hiše pravice«. Namen posredovanja je popraviti konfliktno situacijo, ki vključuje materialno, moralno in čustveno škodo, brez vmešavanja s strani sodnika.

Tudi državni tožilec lahko, če se mu zdi potrebno, primer napoti k »hiši pravice.« Storilci lahko prosijo za psihosocialno vodenje in jih je moč napotiti na službo za sprejem žrtev pri kabinetu državnega tožilca.

http://www.just.fgov.be/nl_html/organisation/html_org_justitieuizen/JH-txt.htm

- *Dienst slachtofferonthaal op het parket* (Služba za sprejem žrtev pri kabinetu državnega tožilca):

Ta nudi informacije in pomoč žrtvam tekom različnih stadijev pravnega procesa. Pravni pomočnik posreduje informacije ali, če je potrebno, žrtev napoti na uradne organe. Ta storitev člane kabineta državnega tožilca in druge uslužbenke sodišča naredi bolj sočutne do žrtvinega problema in do težav, s katerimi se žrtev sooča tekom sodnega postopka.

<http://www.wegcode.be/divers/brochures/slachtoffer.pdf>

- *Spoeddiensten* (Nujne storitve):

V nekaterih bolnišnicah obstajajo enote za krizne intervencije v primerih urgentnih psihiatričnih problemov. V teh enotah se posvečajo ljudem v čustvenih ali psihiatričnih krizah. Te enote so namenjene tako ljudem, ki še nikoli niso bili deležni psihiatričnega ali psihičnega zdravljenja, kot tudi tistim, ki doživijo krizo tekom zdravljenja.

<http://www.uzleuven.be/diensten/psychiatrie/epsi/>

- *Vzw Limits*:

Limits se osredotočajo na žrtve nasilja, trpinčenja in neželenega spolnega vedenja na delovnem mestu. Na voljo je sos-telefonska linija, če pa je potrebno, lahko žrtev opravi tudi osebni razgovor z osebo, zaposleno v Limits. Poleg tega Limits nudi usposabljanje za organizacije, podjetja ali vodilne.

www.limits.be

- *Lokalni projekti*:

Na področju zalezovanja je aktivnih tudi nekaj lokalnih projektov. V Flanders obstaja BASTA-projekt, v Gent-u pa projekt Telealarm. BASTA-projekt vsem, ki so bili zalezovani, ponuja hitro in učinkovito zaščito. Telealarm projekt se osredotoča na žrtve, ki jih zalezuje bivši partner ter na žrtve družinskega nasilja.

<http://www.leuven.be/showpage.asp?iPageID=1690>

Italija

- Uporabne informacije in pomoč lahko dobite na lokalnem oddelku za duševno zdravje. Tja greste lahko sami ali po napotilu vašega osebnega zdravnika.
- Če ste ženska žrtev, se lahko obrnete na:
 - a. Modenska skupina o zalezovanju pri Univerzi Modene in regije Emilia, oddelek forenzične medicine.
(<http://stalking.medlegmo.unimo.it>)
 - b. *Centri Antiviolenza* (Centri proti nasilju), ki jih je moč najti v celotni Italiji.
(www.women.it)
 - c. *Unione Donne Italiane* (UDI), politično združenje za zaščito pravic žensk, ki nudi pravno/psihološko svetovanje.
(www.udinazionale.org).
 - d. *Gruppo Donne e Giustizia*, organizacija, ki ponuja pomoč in pravno svetovanje (organizacija je povezana z različnimi Centri za boj proti nasilju)
 - e. Združenje, ki proučuje in raziskuje pravice žensk
“*Forum delle donne giuriste*” (www.forumdonnegiuriste.it)
- V Italiji ni združenj ali organizacij, ki bi bile specializirane posebej za zalezovanje. Če je potrebno, se lahko obrnete na:
 - Osservatorio Nazionale Stalking (www.stalking.it; tel. 06-44246573).
Prostovoljci prisluhnejo in nudijo pomoč žrtvam zalezovanja ter njihovim družinam.

Nizozemska

- Veliko žrtv bo napotenih na regijski oddelek za duševno zdravje.
- Organizacije, ki se specifično ukvarjajo z zalezovanjem, so:
 1. *Stichting Stop Stalking*.

Gre za prostovoljno organizacijo, ki pomaga žrtvam in storilcem (zalezovalcem). Njihova vizija je, da je kaznovanje storilca napačen pristop. S pomočjo posredovanja skušajo rešiti konflikt med žrtvijo in storilcem.

2. *Instituut Stalking Problematiek (ISP) Eindhoven.*

Inštitut predstavlja neodvisen svetovalno-izobraževalni center, ki je specializiran za spopadanje z zalezovanjem. ISP pomaga žrtvam ter raziskuje fenomen zalezovanja. ISP organizira delavnice o zalezovanju za organizacije/ustanove in za prostovoljce ter socialne delavce, ki se posebej ukvarjajo z problemom zalezovanja (na primer, za policijo in ženske krizne centre/zavetišča). ISP organizira tudi izobraževalne sestanke za žrtve in socialne delavce, ki pomagajo žrtvam. Namen vseh aktivnosti ISP-ja je pomagati strokovnjakom, ki delajo z žrtvami, nuditi učinkovitejše vodstvo tem. Organizirajo se kontakti med sotrpini, tako da so žrtve druga drugi v podporo.

3. *Victim aid* (Pomoč žrtvam).

Pomoč žrtvam («slachtofferhulp») je organizacija, ki se ukvarja s pravnimi in psihološkimi posledicami travm, vključno z zalezovanjem. Na to organizacijo žrtve največkrat napoti policija. Ti centri so razvejani po celotni državi.

(www.slachtofferhulp.nl)

Slovenija

Če ste žrtve, se lahko obrnete na:

- *Ženska svetovalnica*, Ljubljana
 - o Svetovalni center, ki je povezan s policijo;
 - o Ukvarjajo se s problemi, ki po Kazenskem zakoniku RS, sodijo v kategorijo zalezovanja, groženj in duševnega nasilja;
 - o Zalezovanje je navadno (ne vedno) povezano z drugimi nasilnimi dejanji. Na primer, ko žrtev konča (navadno nasilno) razmerje, jo zavrtnjeni partner lahko prične zalezovati. Takšni primeri so v Sloveniji običajni.
 - o Obstajajo pa tudi primeri, ko so žrtve zalezovane brez spremljajočega nasilja.

(www.drustvo-zenska-svetovalnica.net)

- *Društvo za nenasilno komunikacijo* (g. Katja Zakukovec Kerin)

- To društvo nudi napotitev na policijo, izobraževanje o samozaščitnem vedenju, informacije o svetovalnih programih in podporo ter usposabljanje žrtev.
- Srečujejo se s problemi, ki po Kazenskem zakoniku RS, sodijo v kategorijo zalezovanja, groženj in duševnega nasilja.

(www.drustvo-dnk.si)

- *SOS telefon*

- Zalezovanje opredeljujejo kot nasilno dejanje.
- Pomoč nudijo za vsako vrsto nasilja.
- Navadno pomagajo ženskam, ki so bile že zlorabljene s strani svojega partnerja.
- Če so soočeni s primeri zalezovanja, skušajo žrtvi pomagati tako, da jo napotijo na policijo ali da policijo naprosijo, naj nadzoruje okolico varne hiše.
- Včasih žrtve skušajo podati prijavo zoper zalezovalca, vendar imajo slabe izkušnje s policijo, ki jim ni verjela, da so dejansko žrtve zalezovanja.

(www.drustvo-sos.si)

- *Združenje proti spolnemu zlorabljanju* (g. Katja Bašič).

- Soočeni so bili z dvema primeroma in pri obeh ni prišlo do pregona.
- Žrtvam so nudili duševno pomoč in praktični nasvet kako se odzvati na nadlegovanje zalezovalca;
- Pomembno je, da organizacije in združenja verjamejo žrtvam zalezovanja; vsak drugače dojema nadlegovanje in zato tega problema ne gre podcenjevati;
- Pomembno je, da se žrtvam pomaga.
- Organizacija se ukvarja s primeri, ki po Kazenskem zakoniku RS, sodijo v kategorijo zalezovanja, groženj in duševnega nasilja.

(<http://www.spolnonasilje.over.net>)

- *Pravno informacijski center* (g. Primož)

(www.pic.si)

Španija

- V Španiji ni organizacij ali združenj, ki bi bile posebej namenjene zalezovanju. Če je potrebno, lahko žrtve zalezovanja stopijo v stik s sledečimi organizacijami, ki jim bodo

nudile takojšnjo pomoč in podporo v primeru konkretne narave (npr. nastanitev, pravni nasvet, svetovanje, zdravstvena/psihiatrična pomoč):

- Policija. Pomoč za pretepe ne ženske je na voljo na vseh policijskih postajah. Te usluge so poznane pod imenom S.A.M: Servicio de Atención a la Mujer
 - Comisión para la Investigación de malos tratos a mujeres (www.malostratos.org). Nudijo brezplačno telefonsko linijo (900 100 009), preko katere lahko žrtve prejmejo takojšnjo pomoč in informacije o načinih soočanja s tvegano situacijo, virih, ki so na voljo v urgentnih situacijah (policija, zdravstvene storitve, zatočišča) ter socialne storitve. Poleg tega nudijo pravne nasvete ter socialno in psihološko pomoč.
 - Asociación de Mujeres Juristas Themis (www.mujeresjuristasthemis.org). Na tej spletni strani sta na voljo pravna pomoč in nasveti.
- Za takojšnjo pomoč lahko ženske žrtve pokličejo sledeče telefonske številke:
 - Splošna urgentna številka: 112
 - Urgentna številka za prijavo nasilja (brezplačna in na voljo 24 ur, sedem dni v tednu): 900 100 009
 - Brezplačna 24-urna številka za informacije: 900 191 010.
 - Ženske žrtve se lahko obrnejo tudi na sledeče spletne strani, ki so namenjene ženskam, ki so žrtve nasilja na splošno:
 1. www.malostratos.com
 2. <http://www.fundacionmujeres.es/prevencion.htm>
 3. <http://nodo50.org/mujeresred/violencia-dondeacudir.htm>
 4. www.mtas.es/mujer
 5. <http://www.gencat.net/icdona/violenciacontradones.htm>
 6. <http://www.claracampoamor.com>
 7. <http://www.aprofam.org.gt>
 8. <http://www.gva.es/violencia/>
 9. <http://www.violacion.org/donde/default.html>
 10. <http://www.institutodevictimologia.com/recurso.aspx>
 11. www.florencia-902116504.org
 12. <http://www.emprendedoras.com/section-printpage-12.html>

Združeno kraljestvo

- **Spletne strani:**

- *Network for Surviving Stalking :*

Namen te mreže je povečati osveščenost o vseh problemih, povezanih z zalezovanjem. Trije glavni cilji so: (1) tistim, ki jih je zalezovanje prizadelo, ponuditi širok spekter podpornih storitev, (2) prispevati k javnemu razumevanju zalezovanja in njegovih posledic in (3) podpirati raziskave o učinkih in vzrokih zalezovanja.

(<https://secure.nss.org.uk/3933/home.html>)

- *Mestna policija in center za v problem usmerjeno policijsko delo:*

Obstaja nasvet kako si lahko žrtve same pomagajo, kako lahko pomagajo policiji, da jim pomaga in kaj storiti, ko izvedo, kdo jih zalezuje.

(<http://www.met.police.uk/stalking/advice.htm>)

(http://www.popcenter.org/Problems/problem-stalking_p3.htm).

- **Publikacije**

Najboljša izmed razpoložljivih knjig, je: Michel Pathé (2002) *Surviving Stalking*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0 521 00964 2

Gre za razumljiv priročnik o tem, kako se spopasti z zalezovanjem (166 strani), ki so ga napisali najboljši psihiatri s področja zalezovanja. Vsebuje pa tudi dolg seznam drugih virov in publikacij.

- **Takošnja pomoč**

Pomembno je, da se v zgodnji fazi vključi tudi policija. Vendar pa so pomembni tudi drugi viri.

Združene države Amerike

Nekatere ameriške spletne strani vsebujejo koristne informacije za tiste posameznik, ki so sicer iz drugih držav:

- *Stalking Resource Center*

Vselej išče najboljše in najsodobnejše nasvete, ki jih lahko posreduje žrtvam zalezovanja. Naročeni so na številne revije in publikacije ter prebirajo knjige o zalezovanju. (http://www.ncvc.org/src/main.aspx?dbID=DB_RethinkingOurAdvicetoStalkingVictims205)

- *End Stalking in America* (Končajte zalezovanje v Ameriki)

Namen te strani je, pomagati izobraziti splošno javnost, da bi pomagala vsem potencialnim žrtvam zalezovanja ter vsem tistim žrtvam, ki so trenutno žrtev nadlegovanja ali zalezovanja. »Upamo, da vam posredujemo informacije, navdih in motivacijo, da nam pomagate končati zalezovanje v Ameriki in da pomagate ter razumete tiste žrtve, ki so trenutno zalezovane.«

(<http://www.esia.net/>)

- *The Antistalking Web Site:*

12. UPORABNE INFORMACIJE ZA TISTE, KI NUDIJO POMOČ

Belgija

Tisti, ki nudijo pomoč, lahko uporabne informacije in napotke najdejo na:

- **Spletnih straneh:**

- Strani državnih organov (portal): splošne informacije o zalezovanju – sorodne teme: nasilje na delovnem mestu, družinsko nasilje in nacionalni varnostni načrt o medpartnerskem nasilju

www.belgium.be

- Nudjenje pomoči v Flandriji in Valoniji: splošne informacije o storitvah za žrtve, storilce in druge, o nasilju, družinskem nasilju itd.

<http://www.vlaanderen.be>

<http://www.wallonie.be>

<http://www.wvc.vlaanderen.be/welzijngezondheid/links/index.htm>

- Publikacija Inštituta za enakost med ženskami in moškimi o medpartnerskem nasilju. To brošuro se lahko brezplačno naroči preko spleta:

<http://meta.fgov.be/pd/pdm/nldm01.htm>

- Nekateri policijske enote nudijo informacije o žrtvah družinskega nasilja, npr. Antwerpen.

http://politie.antwerpen.be/N_slachtoffer.html

- **Posebne storitve:**

- *Vzw Zijn*

Namen te storitve je preprečevati in identificirati nasilje ter zlorabo v odnosih, ki temeljijo na zaupanju. Preventiva in prepoznavna se uresničujeta z izobraževanjem, ozaveščanjem, tvorjenjem mrež, z akcijami in kampanjami. Žrtve zalezovanja napoti na ustrezne službe.

<http://www.vzwzijn.be/>

- *VzW Limits*

Limits se osredotočajo na žrtve nasilja, ustrahovanja in neželenega spolnega vedenja na delovnem mestu. Na voljo je sos-telefonska linija, če je potrebno, lahko žrtev tudi govori z osebo, zaposleno v Limits. Limits imajo tudi usposabljanje za organizacije, podjetja ali vodilne delavce.

www.limits.be

- *Teleonthaal*

Je štiriindvajseturna brezplačna telefonska številka, namenjena pomoči. Ljudje lahko anonimno pokličejo zaradi različnih osebnih problemov ali problemov v razmerjih.

<http://www.tele-onthaal.be/>

- *Stichting anti-stalking anti-mobbing* (Sklad proti zalezovanju in proti ustrahovanju)
Ta organizacija skrbi za žrtve nadlegovanja, trpinčenja in zalezovanja. Vodenje in pomoč nudijo z odgovori na elektronsko pošto, po telefonski številki za pomoč in s pogovori s strokovnjaki.

www.sasam.be (ta spletna stran še ni posodobljena)

- **Lokalni projekti**

Na področju zalezovanja delujejo še nekateri lokalni projekti. V Flandriji sta dva taka projekta: BASTA project v mestu Leuven in Telealarm project v mestu Gent. BASTA project nudi žrtvam zalezovanja hitro in učinkovito zaščito. Telealarm project je namenjen žrtvam zalezovanja, ki jih nadlegujejo bivši partnerji ter na žrtve družinskega nasilja.

<http://www.leuven.be/showpage.asp?iPageID=1690>

Italija

V Italiji ni posebne organizacije ali združenja, ki bi bil specializiran za področje problemov zalezovanja.

Tisti ki nudijo pomoč v Italiji, lahko najdejo uporabne informacije in napotke preko:

- Lokalnega oddelka za duševno zdravje.
- Psihološko poslušanje in vodenje pri Osservatorio Nazionale sullo Stalking (www.stalking.it; tel. 06-44246573). Prostovoljci prisluhnejo in svetujejo storilcem, družinskim članom in žrtvam nadlegovanja v družini, v partnerskem odnosu in na delovnem mestu.
- Modenska skupina o zalezovanju pri Univerzi Modene in regije Emilia, oddelek za forenzično medicino.
(<http://stalking.medlegmo.unimo.it>)

Nizozemska

Slovenija

V Sloveniji ni posebne organizacije ali združenja, ki bi bilo specializirano za področje zalezovanja.

Tisti, ki nudijo pomoč, lahko uporabne informacije in napotke najdejo na naslednjih spletnih straneh:

1. Društvo za nenasilno komunikacijo (www.drusvo-dnk.si)

- Informacije po telefonu
- Svetovanje žrtvam nasilja
- Delo z nasilneži
- Posredovanje – mirno reševanje sporov
- Zagovorništvo za žrtve nasilja
- Delovne skupine za učence in dijake
- Delovanje preko medijev
- Učenje socialnih veščin
- Varna hiša za ženske in otroke, ki so žrtve nasilja

2. Ženska svetovalnica (<http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/>)

Cilji in dejavnosti ženske svetovalnice so:

- Mreža pomoči za ženske
- Ozaveščanje javnosti o nasilju nad ženskami
- Izobraževanje strokovnjakov in prostovoljcev, ki delajo z zlorabljenimi ženskami
- Razvoj sistema sodelovanja med vladnimi in nevladnimi organizacijami v primerih nasilja nad ženskami
- Svetovanje (po telefonu ali osebno)
 - o Kratkoročno ali dolgoročno svetovanje
 - o Izdelava varnostnega načrta
 - o Kako se soočati s posledicami zlorabe
- Zagovorništvo
 - o Spremljanje žrtev pri obiskih institucij, policije, sodišč, centrov za socialno delo
 - o Pomoč pri pisanju prošenj, uradnih pisem in pritožb
- Posredovanje informacij
 - o O drugih organizacijah, ki bi lahko pomagale
 - o O namestitvi
 - o O pravicah in zakonskih postopkih
- Skupine za pomoč

- Za ženske, ki so žrtve družinskega nasilja
- Za žrtve posilstva

3. SOS telefon (<http://www.drustvo-sos.si/>)

Gre za nevladno organizacijo, ki jo odlikuje feministični pristop. Ustanovljena je bila z namenom preprečevati nasilje nad ženskami, otroci in mladimi. Cilj je pomagati, podpirati in svetovati ženskam in otrokom, ki so doživeli ali še doživljajo nasilje v družini ali v partnerstvu ter celotno družbo narediti bolj občutljivo za problem nasilja.

Španija

Če ste organizacija, ki nudi takojšnjo pomoč, je nekaj osnovnih korakov, ki jim je potrebno slediti. Gre za bistvene napotke, ki so potrebni, da naredimo prvi korak usmerjen v soočanje in ukvarjanje z situacijo, da sledimo epizodam zalezovanja in da nadalje zakonsko ukrepamo.

- Če žrtev kaže znake fizičnega nasilja, jo/ga napotite na pregled v najbližjo bolnišnico ali zdravstveni dom. Povejte ji, naj vedno pridobi potrdilo o poškodbah.
- Žrtev spodbudite k prijavi incidenta sodišču, policiji ali drugi pooblaščen osebi.
- Žrtvi priporočite organizacije, kjer bo dobila pravno pomoč.
- V primeru da žrtev ne najde prenočišča, ji/mu priskrbite seznam zavetišč (Casas de Acogida).
- Žrtvi pomagajte stopiti v stik z organizacijami, specializiranimi za problematiko družinskega nasilja ali podobne oblike nasilja. Te organizacije bodo žrtvi lahko svetovale in ji/mu ponudile zdravstveno/psihiatrično pomoč.

Uporabne informacije in napotke o tem, kako se soočiti z različnimi oblikami nasilja lahko najdete pri različnih Ženskih organizacijah (Instituto de la Mujer), ki so na voljo v skoraj vsaki lokalni skupnosti. Specifične organizacije lahko iščete in najdete na spletni strani <http://www.mtas.es/mujer/violencia>, ki vsebuje koristne in neposredne naslove spletnih strani sorodnih organizacij.

- [Denúncialo!](#)
- [Más teléfonos de ayuda](#)

- [LEY ORGÁNICA 14/1999, de 9 de junio, de modificación del Código Penal de 1995, en materia de protección a las víctimas de malos tratos y de la Ley de Enjuiciamiento Criminal.](#)
- [Qué hacer ante los malos tratos. Ayuntamiento de Valladolid.](#)
- [En caso de malos tratos: consejos de la Asociación de Mujeres Separadas y Divorciadas de Aragón.](#)
- [Amores que matan](#)
- [Malos tratos: Violencia de género.](#)

Velika Britanija